

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi Seutulan päivähoiton toimintayksikössä

Helmi, Sanna

2012 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi Seutulan päivähoiton toimintayksikössä

Sanna Helmi
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu 2012

Sanna Helmi

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi Seutulan päivähoiton toimintayksikössä

Vuosi 2012 Sivumäärä 59+6

Opinnäytetyöni aiheena on varhaiskasvatussuunnitelman eli vasun uudistamisprosessin ohjaaminen Seutulan päivähoiton toimintayksikössä. Varhaiskasvatussuunnitelmien uudistaminen on Vantaalla ajankohtainen aihe, sillä kaikki kaupungin päivähoitoyksiköt uudistavat suunnitelmansa vuosien 2012-2013 aikana.

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmia ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma sekä valtakunnalliset ja kunnan omat linjaukset ja strategiat. Kunnan ja yksikön varhaiskasvatussuunnitelmat muodostavat jatkuvan kokonaisuuden. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on kunnan suunnitelmaa yksityiskohtaisempi. Siinä kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdat sekä erityispiirteet.

Opinnäytetyöprosessini alkoi alkuvuodesta 2012. Seutulan päivähoiton toimintayksikössä varsinaisen uudistamisprosessi alkoi maaliskuussa 2012. Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessiin osallistuivat Seutulan päivähoiton toimintayksikön henkilökunta, esiopetusryhmän lapset sekä hoidossa olevien lasten vanhempia. Varhaiskasvatussuunnitelman varsinaisen kirjoitustyön tekee päivähoiton henkilökunta. Varhaiskasvatussuunnitelman kirjoitustyö aloitetaan toimintayksikössä syksyllä 2012.

Prosessin aikana päiväkodin henkilökunta ja alueen perhepäivähoitajat osallistuivat vasuiltaan, vasutyöryhmiin sekä kehittämispäivään, jossa oli varattu aikaa myös varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiselle. Prosessi aloitettiin maaliskuussa, jolloin pidettiin henkilökunnalle vasuilla päiväkodilla. Illan tarkoituksena oli herätellä mielenkiintoa vasutyöhön ja aloittaa koko henkilökunnan yhteinen prosessi. Maalis- huhtikuun aikana kokoontuivat vasutyöryhmät, joita pidettiin yhteensä viisi kappaletta.

Lapset osallistin uudistamisprosessiin haastattelemalla Seutulan päiväkodin esiopetusryhmän lapsia. Lisäksi valmiiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan liitetään lasten piirroksia, kertomuksia jne. Vanhemmat osallistuivat vastaamalla heille laatimani kyselylomakkeeseen. Kyselyn aiheina olivat mm. millaista on hyvä päivähoito sekä kasvatuskumppanuus. Prosessi päättyi toukokuussa 2012 koko toimintayksikön kehittämispäivään. Prosessin aikana kerättiin toimintayksikölle materiaalia, jonka pohjalta heidän on helppo lähteä kokoamaan varhaiskasvatussuunnitelmaansa. Materiaalissa on koottuna yhteen henkilökunnan prosessin aikana tuottama materiaali, vanhemmille teettämäni kyselyn tulokset sekä lasten haastatteluiden tulokset.

Prosessin keskeisimpinä teemoina esiin nousivat niin henkilökunnan kuin vanhempienkin keskusteluissa ja vastauksissa kasvatuskumppanuus, pienryhmätoiminta ja Seutulan päivähoitoyksikön ympäristön tarjoamien monipuolisten ulkoilumahdollisuuksien hyödyntäminen. Lisäksi prosessissa nousi toistuvasti esiin leikin merkitys ja tärkeys lapsille. Myös haastattelemani lapset kertoivat leikin olevan mukavinta päivähoitossa. Leikki on myös Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen painopistealueena seuraavat pari vuotta.

Asiasanat: varhaiskasvatussuunnitelma, varhaiskasvatus, päivähoito, osallistaminen

Sanna Helmi

The process of reforming early childhood education plan in Seutula day care unit

Year	2012	Pages	59+6
------	------	-------	------

The purpose of this thesis is to conduct the reforming process of the early childhood education plan in the Seutula day care unit. The renewal of this plan is a current topic in Vantaa because all the municipal child care units are reforming their plans in 2012-2013.

The early childhood education plans on unit level are based on the nationwide principles of this plan, the community's own early childhood education plans and also on the guidelines and strategies on municipal and nationwide level. The education plans on municipal and unit level build a continuous whole. The early childhood education plan of the Seutula unit is more detailed than the municipal one. It describes the baselines and the characteristics of the early childhood education applied in the unit.

This thesis process started early in the year 2012. The reforming process in Seutula child care unit began in March 2012. The personnel of the Seutula kindergarten are involved in the renewal process, as well as the children in the pre-primary education groups and their parents. The personnel of the child care have not been involved in the actual writing of the plan. The writing begins in autumn 2012.

During the process the child care personnel took part in different kind of occasions, working groups and development work where also the renewal of the early childhood care was topical. In March was organised an evening occasion for the personnel in aim to increase the interest in the reforming work and to start the cooperative process. In March and April the working groups had five meetings.

The children in Seutula day care pre-primary education groups were also interviewed. The final childhood education plan will also contain drawings and stories by the children. The parents assisted by answering the questions in my inquiry. They told their opinion on a good day care and good collaboration in the educational work. The process was completed in May 2012 with a development day of the whole day care unit personnel. The goal with this process was to create a databank which helps the day care unit people to start building an early childhood education plan. This database contains the material produced by the personnel, the results of the inquiry to the parents and the results of the interviews with the children.

The most central themes of this process were, according to the discussions with and the answers of the personnel and the parents, a good collaboration in the educational work, working in small groups and benefitting the possibilities for outdoor life in the environment of Seutula child care unit. A theme that often came up during this process was the importance of play to the children. The children that I interviewed told that the most pleasant thing in the day care was playing. Playing is also the emphasis in the early childhood education in Vantaa city the following couple of years.

Keywords: early childhood education plan, early childhood education, child care, inclusion

Sisällys

Johdanto.....	7
1 Seutulan päivähoidon toimintayksikkö.....	8
2 Vantaan kaupungin arvot, toiminta-ajatus ja visio.....	8
3 Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistyöryhmä.....	10
4 Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet.....	11
5 Osallisuus.....	12
5.1 Henkilökunnan osallisuus.....	13
5.2 Lasten osallisuus.....	14
5.3 Vanhempien osallisuus.....	16
6 Projektin vaiheet.....	17
7 Opinnäytetyön tavoitteet.....	19
8 Uudistamisprosessin suunnittelu ja aloitus.....	20
9 Henkilökunnan osallistuminen prosessiin.....	22
9.1 Vasuilta.....	23
9.1.1 Pienryhmätoiminta.....	25
9.1.2 Ympäristökasvatus ja kestäväkehitys.....	26
9.1.3 Lasten leikki.....	26
9.1.4 Yhteistyö perheiden kanssa.....	27
9.1.5 Päivän kulku ja omatoimisuus.....	28
9.2 Vasutyöryhmät.....	28
9.2.1 Kasvattajuus ja lapsikäsitys sekä lasten oma yhteisö ja kulttuuri.....	30
9.2.2 Työyhteisön toimivuuden turvaaminen ja arviointi.....	30
9.2.3 Kieli vuorovaikutuksen perustana.....	32
9.2.4 Uskonto- ja katsomuskasvatus sekä monikulttuurisuuden kohtaaminen.....	35
9.2.5 Lasten ja vanhempien osallisuus päivähoitossa.....	37
9.3 Kehittämispäivä.....	39
9.4 Henkilökunnan palaute.....	41
10 Lasten osallistuminen prosessiin.....	42
11 Vanhempien osallistuminen prosessiin.....	44
11.1 Hyvä päivähoitopäivä lapselle.....	44
11.2 Tärkeimmät asiat päivähoitossa.....	45
11.3 Kasvatuskumppanuutta vahvistavat asiat.....	46
12 Eettiset kysymykset ja luotettavuus.....	47
13 Pohdinta.....	49
13.1 Uudistamisprosessin arviointi.....	49
13.2 Uudistamisprosessissa esiin nousseet teemat.....	54
13.3 Tavoitteiden saavuttaminen.....	56

Lähteet	60
Liitteet.....	62
Liite 1. Kyselylomake henkilökunnalle	62
Liite 2. Haastattelulomake lapsille	63
Liite 3. Saatekirje ja kyselylomake vanhemmille	64
Liite 4. Vasutyön palautekysely henkilökunnalle.....	66

Johdanto

Päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdat ja niiden toteutuminen päivähoidon arjessa. Yksikkökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan yksikön tai alueen erityispiirteet sekä mahdolliset painotukset. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005: 8-9.) Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on koota yhteen henkilökunnan ja asiakkaana olevien perheiden näkemykset yksikössä toteutettavasta varhaiskasvatuksesta. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus olla konkreettinen työväline toiminnan kehittämiseksi. (THL 2012.) Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sekä lait, linjaukset ja asetukset. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005: 8-9.)

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistaminen on Vantaalla ajankohtainen aihe, sillä kaupungin kaikki päivähoitoyksiköt tulevat uudistamaan varhaiskasvatussuunnitelmansa vuosien 2012-2013 aikana. Varhaiskasvatussuunnitelman uudistaminen liittyy perusopetuslakiin tehtyihin muutoksiin ja täydennyksiin. Muutokset ja täydennykset koskevat kasvun ja oppimisen tukemista sekä oppilashuoltoa, henkilötietojen salassapitoa ja tiedonsiirtoa. Päivähoitossa tämä uudistus koskee esiopetusta. Muutokset ja täydennykset edellyttävät, että opetuksen järjestäjä muuttaa ja täydentää omaa opetussuunnitelmaansa uudistusten mukaiseksi. Vantaan kaupunki on ehdottanut, että jokainen päivähoitoyksikkö uudistaa varhaiskasvatussuunnitelmansa joko kokonaan tai osittain oman tarpeensa mukaan (Toimintayksiköiden opetussuunnitelmatyön valmistelu- muistio 2012).

Opinnäytetyöni aiheena on Seutulan päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman eli vasun uudistamisprosessin ohjaaminen. Ohjasin vasun uudistamisprosessia kevään 2012 aikana. Aihetta minulle ehdotti Seutulan päiväkodin johtaja. Olen aikaisemmin ollut työharjoittelussa sekä työskennellyt Seutulan päiväkodissa lastentarhanopettajan sijaisena, joten työyhteisö oli minulle ennestään tuttu. Koin aiheen mielekkääksi myös siksi, että pääsen prosessin ohjaamisen lisäksi toteuttamaan Seutulan päivähoiton toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman varsinaista kirjoitustyötä. Tarkoituksena on, että valmistumiseni jälkeen menisin Seutulan päiväkotiin lastentarhanopettajaksi. Varsinainen varhaiskasvatussuunnitelman kirjoitustyö aloitetaan Seutulan päivähoitoyksikössä syksyllä 2012. Kirjoitustyön tekee päivähoiton henkilökunta yhdessä päiväkodin johtajan kanssa

Valitsin aiheen, koska minua kiinnostaa päivähoiton kehittäminen ja erityisesti vanhempien ja päivähoiton yhteistyön kehittäminen. Uudistamisprosessiin osallistui päivähoitoyksikön henkilökunta, lapset sekä lasten vanhemmat. Tavoitteenani oli lisätä keskustelua henkilökunnan välillä sekä saada heidät pohtimaan päivähoitoyksikön yhteisiä toimintatapoja.

Myös lasten kuuleminen varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa on tärkeää, sillä he viettävät paljon aikaa päivähoidossa. Koin, että varhaiskasvatussuunnitelman uudistaminen oli hyvä paikka lisätä yhteistyötä kodin ja päivähoidon välillä.

Opinnäytetyöraportti alkaa teoriaosuudella, jossa käsitellään mm. varhaiskasvatussuunnitelman perusteita sekä henkilökunnan, lasten ja vanhempien osallisuutta päivähoidossa. Teoriaosuus päättyy projektin vaiheiden tarkasteluun, josta päästään opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden, eli varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin, raportointiin. Olen kuvannut henkilökunnan, lasten ja vanhempien osallistumista uudistamisprosessiin. Kirjallisen työn loppupuolella olen tarkastellut uudistamisprosessin eettisyyttä ja luotettavuutta sekä pohtinut prosessin onnistumista, tavoitteiden saavuttamista ja prosessin aikana esiin nousseita aiheita.

1 Seutulan päivähoidon toimintayksikkö

Seutulan päivähoidon toimintayksikkö sijaitsee Vantaalla. Seutulan päiväkoti on perustettu vuonna 1979. Päiväkoti on kaksikerroksinen rivitalo, joka on peruskorjattu vuonna 1999. Päiväkodin piha on suuri ja sijaitsee rinteessä tammien varjossa.

Päivähoitoyksikköön kuuluu Seutulan päiväkoti, Katrintuvan tila ja 4 kunnallista perhepäivähoitajaa. Päiväkodissa on 13 kasvatushenkilöä, 2 oppisopimusopiskelijaa sekä päiväkodin johtaja. Päiväkodin johtajalle kuuluu myös alueen yksityisen perhepäivähoidon valvonta. Seutulan päiväkodissa on kolme kokopäiväryhmää ja tilaa noin 60 lapselle. Lapset ovat iältään 1- 5- vuotiaita. Tammenterhot ovat päiväkodin nuorimmat, iältään 1-3-vuotiaita. Pihlajanmarjojen osastolla lapset ovat 3-5- vuotiaita ja Katajanmarjojen osastolla 2-5- vuotiaita. Seutulan päiväkodin Katrintuvan tilassa on esiopetusryhmä Vaahteranlehdet.

2 Vantaan kaupungin arvot, toiminta-ajatus ja visio

Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksena on, että varhaiskasvatus ja sen henkilöstö sitoutuu toiminnallaan edistämään lasten hyvinvointia ja oppimista sekä yhteisöllisyyden ja kestävä kehityksen rakentamista lasten ja perheiden arjessa. (Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen arvot, visio ja toiminta-ajatus 2011-2015-esite.) Vantaan visiona vuodelle 2020 on olla asukkailla ja yrittäjille Suomen vetovoimaisin ja kansainvälinen kotikaupunki, joka toimii kestävä kehityksen suunnannäyttäjänä (Strategiatyöväline esimiehelle ja henkilöstölle 2010). Varhaiskasvatuksen visio on olla edelläkävijä lasten hyvinvoinnin, oppimisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakentajana. Vantaan kaupungin

arvot vuosina 2011-2015 ovat innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys. (Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen arvot, visio ja toiminta-ajatus 2011-2015-esite.)

Arvokeskustelu Seutulan päivähoitoyksikössä on käyty vuosi ennen varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin aloittamista, joten sitä ei tarvitse käydä näin pian uudelleen. Työntekijöiden vaihtuvuus on ollut todella pientä tämän vuoden aikana. Yksi työntekijä on jäänyt eläkkeelle ja yksi siirtynyt muihin tehtäviin, lisäksi päiväkodissa on aloittanut yksi uusi oppisopimusopiskelija. Pienten muutosten takia päädyimme päiväkodin johtajan kanssa siihen, että uutta arvokeskustelua ei tarvitse käydä.

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisessa hyödynnetään jo käytyä arvokeskustelua.

Vantaan kaupungin arvot, innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys, toteutuvat Seutulan päivähoiton toimintayksikössä seuraavasti:

Innovatiivisuus näkyy Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksessa ja näin ollen myös Seutulan päivähoiton toimintayksikön toiminnassa mm. rohkaisevana, myönteisenä ja osallistavana toimintatapana, omien toimintatapojen tarkasteluna ja jatkuvana arviointina. Innovatiivisuus näkyy myös lupana kokeilla ja erehtyä sekä kyynä sietää epävarmuutta. Innovatiivisuus näkyy varhaiskasvatuksessa arvostuksena arjen tilanteiden innovaatioita kohtaan. (Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen arvot, visio ja toiminta-ajatus 2011-2015-esite.)

Seutulan päivähoitoyksikössä **kestävä kehitys** näkyy suvaitsevaisuutena ja monimuotoisuuden hyväksymisenä. Päivähoitoyksikössä pyritään tekemään suunnitelmallisia ja kestäviä hankintoja. Askarteluissa hyödynnetään luonnon materiaaleja ja uusiokäytetään vanhaa. (Arvo-visioprosessi muistiinpanot, Seutulan toimintayksikkö 7.10.2010.) Seutulan päivähoitoyksikössä retkeillään ja nautitaan upeasta lähiympäristöstä. Aikuinen ohjaa omalla esimerkillään lasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa lähiympäristöä ja sen suomia mahdollisuuksia. Seutulan päivähoitoyksikön työntekijät haluavat omalla esimerkillään opettaa lapsille ympäristövastuullisia toimintatapoja ja luonnon kunnioitusta. (Seutulan päivähoiton toimintayksikön arvot 2011-2012; Arvo-visioprosessi muistiinpanot, Seutulan toimintayksikkö 7.10.2010.)

Vantaan kaupungin arvo **yhteisöllisyys** näkyy Seutulan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa vanhempien kasvatusvastuuta kunnioittamalla (Seutulan päivähoiton toimintayksikön arvot 2011-2012). Yhteisöllisyys näkyy vahvana kasvatuskumppanuutena, vanhempien kanssa neuvotellaan avoimesti lasten ja perheen asioista. (Arvo-visioprosessi muistiinpanot, Seutulan toimintayksikkö 7.10.2010.) Seutulan päivähoitoyksikkö on osa Seutulan kyläyhteisöä. Päivähoito tekee yhteistyötä mm. koulun, seurakunnan, Katriinan sairaalan sekä Seutulan

tilanhoitajan kanssa. Yhteisöllisyys näkyy yhteisinä tapahtumina, Seutulan kylähenkenä. (Arvo-visioprosessi muistiinpanot, Seutulan toimintayksikkö 7.10.2010.)

3 Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistyöryhmä

Vantaan kaupungin päivähoitoyksiköt uudistavat varhaiskasvatussuunnitelmansa vuosien 2012-2013 aikana. Vantaalla viiden hengen ryhmä on valmistellut varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien päivittämistä. He ovat haastatelleet vantaalaisten päiväkotien johtajia, selvittääkseen heidän mielipiteitään varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamiseen liittyviin kysymyksiin.

Kyselyssä selvisi, että yli 78 % vastaajista oli sitä mieltä, että päivähoiton opetussuunnitelman nimeksi pitäisi tulla varhaiskasvatussuunnitelma. Opetussuunnitelma on yläkäsite koko kasvatuksen ja opetuksen alueilla. Varhaiskasvatussuunnitelma korostaa varhaiskasvatuksen erityislaatua. (Toimintayksiköiden opetussuunnitelmatyön valmistelu- muistio 2012.)

Työryhmä on valmistellut alustavan sisällysluettelon, jota toimintayksiköt voivat halutessaan muokata ja tehdä siitä omannäköisensä. Työryhmä on pohtinut myös, mitkä voisivat olla Vantaan mahdollisia painotuksia varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessissa. Seutulan päiväkodin johtajan mukaan Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen painopisteenä on seuraavien parin vuoden aikana leikki. Varhaiskasvatuksen henkilökuntaa tullaan kouluttamaan painopistealueeseen liittyen. Työryhmä jatkaa kehittämistoimintaansa vuoden 2012 aikana, joten heiltä on tulossa uusia ohjeita ja uutta materiaalia liittyen varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamiseen. Vuoden 2012 aikana tullaan saamaan alustavan sisällysluettelon lisäksi lista niistä osista mitkä varhaiskasvatussuunnitelmassa täytyy lain mukaan olla. Tällaisia osia ovat esimerkiksi esiopetuksen osat. Esiopetuksen osuus voi olla varhaiskasvatussuunnitelmassa omana osanaan tai sulautettu koko varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Laajennettu aluekokous 1.2.2012- muistiinpanot.)

Seutulan päivähoiton toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessia ohjatesani tutustui Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistyöryhmän tuottamiin materiaaleihin. Sain materiaaleista paljon vinkkejä prosessin ohjaukseen sekä keskusteluaiheiden ideointiin.

4 Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet

Eri varhaiskasvatussuunnitelmat ohjaavat varhaiskasvatusta ja päivähoidon toimintaa neljällä eri tasolla. Jokaisella varhaiskasvatussuunnitelmalla on oma tärkeä tehtävänsä.

Varhaiskasvatussuunnitelmien eri tasot:

- valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma,
- kunnan varhaiskasvatussuunnitelma,
- yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja
- lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pohjautuvat valtioneuvoston varhaiskasvatuksen valtakunnallisiin linjauksiin. Nämä sisältävät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on luoda edellytyksiä laadukkaammalle yhdenmukaiselle varhaiskasvatukselle koko maassa. Tavoitteena on myös lisätä vanhempien osallisuutta sekä varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön ammatillista tietoutta ja moniammatillista yhteistyötä niiden palveluiden kesken, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen oppivelvollisuuden alkua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:7.)

Varhaiskasvatusta ohjataan valtakunnallisesti ja kunnan omilla asiakirjoilla. Valtakunnallisia asiakirjoja ovat mm. lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, jotka määrittävät varhaiskasvatuksen ja siihen liittyvän esiopetuksen toteuttamista.

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sisältävät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet.

Varhaiskasvatuksen perusteet ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista. Esiopetuksen perusteet puolestaan ohjaavat valtakunnallisesti esiopetuksen sisältöä, laatua ja kuntien opetussuunnitelmien laatimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:8-9.)

Kunnalliseen ohjaukseen kuuluvat kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, joista ilmenee varhaiskasvatuksen järjestämisen keskeiset periaatteet, kehittämisen painopisteet ja kunnan varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä. Kuntien laatimien varhaiskasvatussuunnitelmien lähtökohtana ovat varhaiskasvatuksen perusteet. Suunnitelman tekemisessä huomioidaan kunnan omat linjaukset, strategiat ja tavoitteet. Siinä myös määritellään eri palvelumuotojen sisällölliset tavoitteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:9.) Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmalla turvataan kaikille lapsille tasavertaiset kasvu- ja oppimismahdollisuudet (VOOPS 2005:5).

Kunnan sekä yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma muodostavat jatkuvan kokonaisuuden (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:9). Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma luo lähtökohdan yksikkökohtaiselle varhaiskasvatussuunnitelmalle (VOOPS 2005:5). Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on kunnan suunnitelmaa yksityiskohtaisempi. Siinä voidaan kuvata yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdat sekä niiden toteutuminen päivähoiton arjessa. Yksikön omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan myös alueen tai yksikön mahdolliset erityispiirteet ja painotukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:9.) Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa henkilökunta. Hoidossa olevilla lapsilla ja heidän vanhemmillaan tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelman sisällön suunnitteluun sekä arviointiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:32.)

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksessa esiopetuksen suunnitelman laatii päivähoiton henkilökunta yhdessä perheen kanssa. Lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja esiopetuksen opetussuunnitelmat ohjaavat lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteutumista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:9.)

5 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan yhteisöön liittymistä, sen jäsenenä olemista ja siihen vaikuttamista (Oranen 2008:9). Yhteisön on oltava sellainen, jossa osallisuus on mahdollista. Yksilön on koettava yhteisö turvalliseksi, jotta hän pystyy olemaan yhteisössä oma itsensä sekä tuomaan esille oman näkemyksensä. (Gretschel & Kiilakoski 2008:12-13.) Osallisuudessa on kysymys jäsenyyden tunteesta yhteisössä ja mukana olemisesta yhteisöllisessä prosessissa. Osallisuus merkitsee vaikuttamista asioiden kulkuun (Kaskela & Kekkonen 2007:27). Osallisuuden edellytyksenä on, että yksilölle annetaan mahdollisuus toimia sekä jaetaan valtaa ja vastuuta. Yksilön mielipiteellä pitää olla merkitystä yhteisön toiminnasta päätettäessä. Osallisuus tuo yksilölle oikeuksia ja velvollisuuksia sekä vastuuta. (Gretschel & Kiilakoski 2008:14.)

Osallisuuden lähtökohdana on yhteinen kokemus ja tietämys, ja niiden pohjalta ajatusten vaihtoa ja tiedon jakamista (Kaskela & Kekkonen 2007:27). Vastavuoroisuus on olennaista osallisuudessa, asioihin ei voi vaikuttaa ellei niistä ole tietoinen (Oranen 2008:9). Osallisille on tärkeää toimiminen muiden kanssa, ajatusten vaihto sekä kokemus siitä, että heitä kuunnellaan. Osallisuudessa on tärkeää myös usko omaan pystyvyyteen ja pärjäämiseen. (Venninen, Leinonen, Rautavaara- Hämäläinen & Purola 2011:57.)

5.1 Henkilökunnan osallisuus

Työntekijän mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja työn kehittämiseen omassa työyhteisössä pidetään tärkeänä osallisuutta lisäävänä tekijänä. Osallistumalla työntekijä voi vaikuttaa omaan työhönsä. Eräs työntekijää voimaannuttava tekijä on asioiden pohtiminen yhdessä työtovereidensa kanssa. Työyhteisössä kasvava tutkimisen ja luomisen ilmapiiri on osallisuuden edellytys. (Venninen ym. 2011:26.) Toikon ja Rantasen (2009:90) mukaan osallistaminen on mahdollisuuksien tarjoamista ja osallistuminen puolestaan on mahdollisuuksien hyödyntämistä. Osallistamisen ajatellaan johtavan omaehtoiseen osallistumiseen. Henkilökunnan osallistaminen jo alusta alkaen on tärkeää projektin onnistumisen kannalta.

Venninen, Leinonen, Rautavaara- Hämäläinen ja Purola (2011:60) listaavat, että päiväkodin henkilökunnan osallisuutta on kokemus omasta merkityksellisyydestä sekä kokemus kuulluksi ja hyväksytyksi tulemisesta omassa työyhteisössä. Työntekijän kokemus omasta ammattitaidostaan ja pysyvyydestään sekä rohkeus tehdä aloitteita ja näin saada aikaan muutoksia, joista koko yhteisö hyötyy, on osallisuutta. Henkilökunnan osallisuutta on myös päätöksen tekoon osallistuminen ja vastuun ottaminen. Osallisuus on myös yhteistä toimintaa ja onnistumisia, niin henkilökunnan, kuin lasten ja heidän vanhempiansa kanssa. Sitoutuminen omaan työhön ja kiinnostus lasten maailmasta, kehityksestä ja oppimisesta ovat osa henkilökunnan osallisuuden määritelmää.

Työntekijöiden osallistumisen on todettu olevan keskeinen tekijä kehittämistoiminnan onnistumisen kannalta (Toikko & Rantanen 2009:96). Koko toimintayksikön henkilökunnan osallistuminen on tärkeää varhaiskasvatussuunnitelman toimivuuden kannalta. Varhaiskasvatussuunnitelman tulisi olla työväline päivähoiton henkilökunnalle. Tämän vuoksi on tärkeää, että he ideoivat ja toteuttavat varhaiskasvatussuunnitelman.

Päivähoidon henkilöstö laatii yksikön varhaiskasvatussuunnitelman (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:32). Varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen lisää varhaiskasvatuksen sisällön ja pedagogiikan kehittämistä sekä henkilökunnan ammatillisuuden kehittämistä (Alila & Kronqvist 2007: 66). Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa kasvatusyhteisön toimintaa. Jotta varhaiskasvatussuunnitelmasta muodostuisi aidosti toimintaa ohjaava työväline, edellytetään suunnitteluprosessilta yhteisöllisyyttä eli kasvattajien osallisuutta, sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja jatkuvaa neuvottelua. (Karila, Alasuutari, Hänninen, Nummenmaa, Rasku- Puttonen 2006:39.) Keskustelemalla rakennetaan kasvattajayhteisön yhteistä toimintakulttuuria. Pohtimalla ja arvioimalla omaa työtä päivähoiton henkilökunta tiedostaa paremmin omaa kasvattajuuttaan ja sen taustalla olevia arvoja ja eettisiä periaatteita.

Pohdinta ja arviointi auttavat henkilökuntaa toimimaan tietoisesti eettisesti ja ammatillisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 16.) Keskustelujen lisääntyessä alkaa rakentua yhteisön yhteinen kieli, mikä auttaa henkilöstöä sitoutumaan varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja toteuttamiseen. Yhteisissä keskusteluissa opitaan ymmärtämään asioita entistä syvemmin. Päivähoitoyksikkö on työyhteisönä moniammatillinen, joten yhteiset keskustelut auttavat työyhteisön jäseniä oppimaan toisiltaan. (Karila ym. 2006:46.)

Varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistetaan Seutulan päiväkodin tiloissa. Toikko ja Rantanen (2009:95) suosittelevat, että kehittäminen tapahtuu siinä ympäristössä, missä kehitettävä toimintakin tapahtuu.

5.2 Lasten osallisuus

Lasten osallisuuden lähtökohtana on YK:n lasten oikeuksien sopimus. YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa (Unicef 2009) mainitaan, että jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja hänellä on oikeus ilmaista mielipiteensä häntä koskevissa asioissa ikä- ja kehitystason mukaan.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Varhaiskasvatuksessa hoito, kasvatusta ja opetus muodostavat kokonaisuuden. Lapsi hyväksytään yksilönä, häntä arvostetaan ja hän tulee kuulluksi ja nähdyksi. Lapsen itsetuntoa vahvistetaan ja hän kokee olevansa tasa-arvoinen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:15.) Kasvattaja kuuntelee lasta, mahdollistaa aloitteiden tekemisen, antaa hänen itse valita toimintojaan sekä ilmaista tunteitaan. Näin luodaan myönteinen oppimisasenne ja mahdollistetaan oppimisen ilo. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:17-18.)

Osallistava toiminta on avointa, rehellistä ja vastuullista. Kaikilla lapsilla on tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua. Lasten osallisuus perustuu kuitenkin vapaaehtoisuuteen, lapset voivat itse päättää osallistuuko toimintaan vai ei. Lasten kanssa toimivien aikuisten toiminta on luotettavaa ja osaavaa, ja toimintaympäristö on lapsiystävällinen ja tarjoaa mahdollisuuksia. Osallisuuden tulee edistää lasten turvallisuutta ja suojelua. Lasten osallisuutta seurataan ja arvioidaan. (Lapsen ääni 2011: 4.)

Lasten osallisuutta päivähoitossa ovat oikeus iloita itsestään ja tuntee olonsa tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Näin lapset kokevat, että heidän tarpeensa huomioidaan. Lapset saavat päivähoitossa kokemuksia oppimisesta ja omatoimisuudesta. Lapsilla on mahdollisuus harjoitella taitoja turvallisesti yhdessä aikuisen kanssa. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa päivähoitopaikan yhteisiin asioihin ja näin lapset saavat turvallisesti harjoitella vastuuta, valintojen tekemistä sekä päätöksiin osallistumista. Lapset tulkitsevat kokemuksiaan yhdessä aikuisen ja lapsiryhmän kanssa. Usein osallisuus tarkoittaa lasten kohdalla heidän omien

ideoidensa toteuttamista. Tämä innostaa ja sitouttaa lapset toimintaan ja lapset haluavat olla osana yhteisöä. (Venninen, Leinonen & Ojala 2010: 17-18.) Tutkiessaan lasten osallisuutta pääkaupunkiseudun päiväkodeissa Venninen, Leinonen ja Ojala (2010: 56) toteavat aikuisten mahdollistavan lasten osallisuuden päivähoitossa. Osallisuuteen vaikuttaa myös yhteisöllisyys sekä ryhmän ilmapiiri, jotka nähtiin tärkeinä elementteinä tarkasteltaessa lasten vaikutusmahdollisuuksia. Lasten osallisuuden esteiksi tutkimuksessa mainittiin mm. tiukka päivä- ja viikkorytmi. Fyysisten tilojen ahtaus tai vaikea jaettavuus nähtiin esteenä lasten osallisuudelle.

Tutkimuksessaan Venninen, Leinonen ja Ojala (2010:10) esittelevät osallisuuden tasomallin Shierin mukaan. Malli tarkastelee osallisuutta lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen kautta. Shierin mukaan osallisuuden tasoja on viisi.

1. Ensimmäisessä tasossa lapset tulevat kuulluiksi. Aikuisen velvollisuutena on varmistaa, että lapsilla on mahdollisuus ilmaista itseään ja saada aikuisen huomiota. Tämä saattaa vaatia asenteiden ja toimintaympäristön rakenteiden muutosta. Kun lapsen kuuleminen on rutinoitunut työyhteisössä tai tiimissä, voidaan siirtyä tasolle kaksi.
2. Toisella tasolla lapsia tuetaan ilmaisemaan mielipiteitään. Tällä tasolla aikuisten tulisi mahdollistaa ja rohkaista lapsia ilmaisemaan omia näkemyksiään. On varmistettava, että henkilökunnalla on riittävästi tahtoa ja resursseja lasten mielipiteiden ilmaisun tukemiseen.
3. Tasolla kolme lasten mielipiteet otetaan huomioon. Aikuisen tulisi huomioida lasten mielipiteet. Kaikkia toiveita ei voida päivähoiton arjessa toteuttaa, ja silloin onkin perusteltava lapsille miksi joitakin asioita ei voida toteuttaa.
4. Neljännellä tasolla lapset otetaan mukaan päätöksentekoprosessiin. Aikuinen ja lapsi pohtivat ja kommunikoiivat yhdessä päätettävästä asiasta. Aikuinen rohkaisee lapsia kertomaan mielipiteensä ja ottaa aktiivisesti lasten mielipiteet huomioon. Tällä tasolla aikuinen luovuttaa valtaansa lapselle, mutta päätösten tuoman vastuun kantaa aikuinen. Tavoitteena on sitouttaa lapset tehtyihin päätöksiin ja harjoitella vastuuntuntoa ja empatiaa.
5. Viidennellä tasolla lapset jakavat vastuuta ja valtaa päätöksenteossa. Aikuiset jakavat vallan ja vastuun lasten kanssa. Osallisuuden viidennelle tasolle tultaessa aikuisten on luovutettava osa vallastaan lapsille ja tuettava heitä kantamaan sen tuoma vastuu. Osallisuuden tasot voidaan nähdä tikapuina, joita on hyvä kiipeämisen lisäksi tulla välillä alaspäin.

Oranen (2008:10-11) esittelee raportissaan Shierin osallisuus mallin lisäksi osallisuuden ulottuvuudet Thomasin mukaan. Thomasin ajattelun mukaan osallisuus perustuu lasten mahdollisuuteen valita osallistuuko hän johonkin prosessiin vai ei. Thomasin mukaan myös

kieltäytyminen voi olla yksi osallisuuden muoto. Toinen ulottuvuus on mahdollisuus saada tietoa tilanteesta, prosessista, omista oikeuksista ja roolissa siinä. Kolmas ulottuvuus on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoprosessiin. Neljäntenä on mahdollisuus ilmaista itseään ja puhua omista asioistaan ja mielipiteistään. Viidentenä ulottuvuutena Thomas mainitsee mahdollisuuden saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen, esimerkiksi niin että aikuinen ymmärtää lapsen ajatuksia. Kuudentena on lapsen mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin.

5.3 Vanhempien osallisuus

Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen (Kaskela & Kekkonen 2007:25). Eräänä tärkeänä päivähoiton laadun edistäjänä pidetään vanhempien osallisuutta. Vanhempien mielipiteen kuuntelu on osa laadukasta varhaiskasvatusta. (Kronqvist & Jokimies 2008:15.) Heillä on oikeus osallistua konkreettisesti päivähoiton arkeen ja toimintaan, mutta myös olla mukana suunnittelemassa ja arvioimassa lapsensa varhaiskasvatusta. Tärkeää osallisuudessa on myös kokemuksellinen puoli, vanhemmalla on tunne, että hän kuuluu varhaiskasvatusyhteisöön, jonka jäsen hänen lapsensa on. Vuorovaikutus päivähoiton henkilökunnan ja perheiden välillä vahvistaa luottamusta. (Kaskela & Kekkonen 2007:25-27.) Positiivinen ja avoin suhtautuminen on avain vanhempien osallisuuteen. Kun päivähoitopaikka kuuntelee ja arvostaa päivittäisiä kohtaamisia sekä kunnioittaa perheiden erilaisuutta, vanhemmat saavat mahdollisuuden kokea olevansa osa kasvatusyhteisöä. Tietoisuus ryhmän toiminnasta sekä avoimuus antavat vanhemmille mahdollisuuden nähdä myös lapsensa osana yhteisöä. (Venninen ym. 2011:55.) Vanhempien luottamus päivähoiton henkilökuntaa kohtaan rakentuu arkisissa tilanteissa (Venninen ym. 2011:57). Vanhemmat voivat kokea osallisuutta vain, jos heille tarjotaan siihen mahdollisuus (Venninen ym. 2011:58).

Venninen, Leinonen, Rautavaara- Hämäläinen ja Purola (2011:60) määrittelevät vanhempien osallisuudeksi sitoutumisen vanhemmuuteen ja kasvatuskumppanuuteen päivähoiton kanssa sekä kiinnostuksen päivähoiton arjesta. Vanhempien osallisuutta on myös tietojen ja havaintojen jakaminen omasta lapsesta päivähoiton kanssa. Vanhemmilla tulee olla kokemus omasta merkityksellisyydestään, pystyvyydestään ja kyvystä olla hyvä vanhempi. Vanhemman osallisuutta vahvistaa kokemus, että häntä kuunnellaan omaa lasta koskevissa asioissa. Vanhemman osallisuutta on osallistua yhteiseen päätöksen tekoon päivähoiton kanssa lasta koskevissa asioissa. Vanhemman osallisuutta päivähoiton arjessa on rohkeus tehdä aloitteita omaa lasta ja lapsiryhmää koskevissa asioissa. Aloitteiden tarkoituksena on saada aikaan muutos, josta kaikki hyötyvät.

Vanhempien ja henkilöstön muodostaman hyvän ja toimivan kasvatuksellisen yhteisön yksi keskeinen perusta on varhaiskasvatussuunnitelma (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

2005:44). Päivähoitohenkilöstön ja vanhempien välillä on kasvatuksellinen kumppanuus. Vanhemmat ovat omien lastensa parhaita asiantuntijoita ja siksi yhteistyö päivähoidon ja vanhempien välillä on tärkeää. (Keskinen & Virjonen 2004:81.) Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa perusteissa vanhempien osallisuus on mainittu yhtenä tavoitteena (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:7). Lähtökohtana on, että varhaiskasvatussuunnitelma olisi yhteistyössä perheiden kanssa laadittu ja kaikille tuttu asiakirja. Lähtökohtana on myös, että varhaiskasvatussuunnitelma olisi aktiivisessa käytössä. (Nummenmaa, Karila, Joensuu & Rönholm 2007:114.)

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005:32) todetaan, että vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja osallistua yhdessä muiden vanhempien kanssa sen arviointiin. Varhaiskasvatussuunnitelman tulisi olla koko kasvatusyhteisön, eli lasten, vanhempien ja henkilöstön yhdessä laatima. Tietoisuus varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä ja suunnitelman aktiivinen käyttö päivähoidon arjessa mahdollistaa varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnin myös lapsilta ja vanhemmilta. Heidän arviointinsa varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä toiminnasta on osa varhaiskasvatuksen jatkuvaa kehittämistä. Vanhemmat seuraavat ja arvioivat varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Henkilöstö arvioi ja kehittää suunnitelmaa sekä määrääjoin, että aina tarvittaessa.

6 Projektin vaiheet

Projektilla on aina elinkaari, jossa on aina selkeä alku- ja loppupiste. Jokainen projektin vaihe on yhtä tärkeä ja merkittävä projektin onnistumisen kannalta. Paasivaara, Suhonen ja Virtanen (2011: 81.) jakavat projektin seuraaviin vaiheisiin: suunnittelu- ja aloitusvaihe, toteuttamisvaihe sekä päättämisen- ja arviointivaihe.

Elinkaari alkaa ideointivaiheesta. Tässä vaiheessa tunnistetaan tarve projektille sekä suunnitellaan ja aloitetaan projekti. Ideointivaiheessa myös määritellään projektin tavoitteet, mitä ja miksi tehdään, millaisia vaikutuksia ja tuloksia projektilta odotetaan. Tässä vaiheessa myös aikataulutetaan projekti ja tehdään projektisuunnitelma. (Paasivaara ym. 2011:83-88.) Seutulan päivähoidon toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman suunnittelu- ja aloitusvaiheessa laadin henkilökunnalle kyselylomakkeen (liite 1), jonka avulla kartoitin heille mieleistä tapaa uudistaa varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitteluvaiheessa tutustuin teoreettiseen viitekehykseen sekä sovimme prosessin etenemisestä päiväkodin johtajan kanssa.

Seuraavaksi projektin elinkaarella edetään seuraavaan vaiheeseen, kokeilu- ja toteuttamisvaiheeseen. Toteutuksen hallinta ja projektin ohjaaminen sekä projektin osaamisvaatimusten varmistaminen kuuluvat tähän vaiheeseen. Projektin toteuttamiseen liittyy projektin ohjaaminen, ilman ohjausta projekti ei pääse päämääräänsä. Projektissa työskentelevien ammattitaidolla on suuri vaikutus projektin onnistumisen kannalta. Projektin suunnitteluvaiheessa kannattaa jo pohtia millaista osaamista projektissa tarvitaan parhaan mahdollisen lopputuloksen varmistamiseksi. Toisaalta suurin osa esimerkiksi hyvinvointipalveluiden pienistä projekteista toteutetaan oman työyhteisön voimin, ilman varsinaisia projektityöntekijöitä. Tällöin asiantuntijuuden pitää löytyä työyhteisön sisältä. (Paasivaara ym. 2011:88-93.)

Toteuttamisvaihe alkoi Seutulan päivähoitoyksikössä henkilökunnan osalta vasuillalla. Toteuttamisvaiheessa kokoontuivat myös vasutyöryhmät, joihin päiväkodin henkilökunta osallistui. Toteuttamisvaiheessa myös haastattelin (liite 2) Seutulan päiväkodin esiopetusryhmän lapset sekä osallistin lasten vanhemmat uudistamiseen kyselylomakkeen (liite 3) avulla.

Ennen projektin päättymistä on tarkistettava, että projektin tavoitteet on saavutettu. Projekti lopetetaan kunnialla, ja prosessissa työskentelevät sitoutuvat saattamaan prosessin loppuun asti. Yhtenä päättämisvaiheen päättehtävänä on, että projektin tulokset otetaan käyttöön. Tähän vaiheeseen liittyy myös pohdintaa ja suunnittelua, miten tuloksia aiotaan hyödyntää jatkossa ja miten varmistetaan, että ne otetaan todella käyttöön. (Paasivaara ym. 2011:93-94.)

Seutulan päivähoitoyksikössä varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi opinnäytetyöni osalta päätettiin kehittämispäivään, johon osallistui koko toimintayksikön henkilökunta. Kehittämispäivään olin koonnut prosessin aikana tuotetun materiaalin, niin henkilökunnan, lasten kuin vanhempienkin osalta. Kehittämispäivässä myös pyysin palautetta henkilökunnalta prosessin kulusta kyselylomakkeen (liite 4) muodossa.

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi päättyi varsinaisesti vasta kun yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on valmis. Varhaiskasvatussuunnitelman kirjoittaminen aloitetaan Seutulan päivähoiton toimintayksikössä syksyn 2012 aikana. Varhaiskasvatussuunnitelman kirjoittaa päivähoitoyksikön henkilökunta yhdessä päiväkodin johtajan kanssa.

7 Opinnäytetyön tavoitteet

Tavoitteet		
Opinnäytetyön tavoitteet	Henkilökohtaiset tavoitteet	Työyhteisön tavoitteet
Osallistaa prosessiin henkilökunta, lapset ja vanhemmat	Tutustua varhaiskasvatussuunnitelmiin valtakunnallisella, kunnallisella ja yksikötasolla	Jokainen työyhteisön jäsen osallistuu uudistamisprosessiin
Tuottaa materiaalia varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten	Saada kokemusta aikuisryhmien ohjaamisesta	
	Ohjata prosessi hyvin	
	Pysyä aikataulussa prosessin ohjaamisen ja valmistumisen suhteen	

Kuvio 1. Opinnäytetyöprosessille asettamani tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada kaikki päivähoitoyksikön henkilökunnasta (lastentarhanopettajat, lastenhoitajat, oppisopimusopiskelijat ja perhepäivähoitajat) osaksi varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista. Tavoitteenani oli lisätä keskustelua henkilökunnan välillä sekä saada heidät pohtimaan päivähoitoyksikön yhteisiä toimintatapoja. Tavoitteenani oli myös, että päivähoitoyksikössä olevat lapset sekä heidän perheensä osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman ideointiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005:32) mainitaan, että vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa materiaalia varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten. Tavoitteena oli koota päivähoitoyksikölle selkeä paketti henkilökunnan, lasten ja

vanhempien toiveista tulevaa varhaiskasvatussuunnitelmaa varten. Näin päivähoidon henkilökunnan on helppo aloittaa varhaiskasvatussuunnitelman varsinainen kirjoitustyö. Valmiin varhaiskasvatussuunnitelman tulee olla selkeä ja johdonmukainen asiakirja, josta esimerkiksi yksikköön tulevan uuden työntekijän on helppo lukea miten päivähoitoyksikössä toimitaan ja mitkä ovat juuri tälle toimintayksikölle ominaiset piirteet.

Varhaiskasvatussuunnitelma työ on prosessinomaista työskentelyä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tulee arvioida ja kehittää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:32.) Varhaiskasvatussuunnitelman tulee olla myös helposti muokattavissa, jotta tulevaisuudessa sen uudistaminen ja päivittäminen olisi mahdollisimman helppoa. Tarkoituksena on tehdä varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin ohjaus niin hyvin, että varhaiskasvatussuunnitelman varsinainen kirjoitustyö on melko nopeaa, kun kaikki materiaali on valmiina.

Omana henkilökohtaisena tavoitteenani oli tutustua varhaiskasvatussuunnitelmaan valtakunnallisella tasolla, kunnallisella tasolla ja yksikkötasolla. Lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia olen tehnyt jo aikaisemmin työskennellessäni lastentarhanopettajan sijaisena.

Tavoitteenani opinnäytetyöprosessissa oli saada kokemusta aikuisryhmien ohjaamisesta. Aihe oli minulle ennen opinnäytetyöprosessin alkamista melko tuntematon. Halusin myös tutustua henkilökunnan osallistamiseen työpaikalla sekä prosessimalliseen työskentelyyn. Minua kiinnosti myös lasten ja vanhempien osallistamisen mahdollisuudet päivähoitossa niin teoreettisesti kuin käytännössäkin. Henkilökohtaisena tavoitteenani oli pysyä suunnitellussa aikataulussa koko prosessin ajan.

8 Uudistamisprosessin suunnittelu ja aloitus

Suunnittelu- ja aloitusvaiheessa tutustuin teoreettiseen viitekehykseen, kuten valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, osallistamisen sekä osallisuuden teoriaan. Perehdyin Seutulan päivähoiton toimintayksikön vanhaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tämä suunnitelma on vuodelta 2005, joten uudistaminen oli ajankohtaista.

Teimme päiväkodin johtajan kanssa yhteistyössä aikataulun, jonka mukaan etenimme. Sovimme päiväkodin vasutyöryhmien aikataulusta sekä niihin liittyvistä aiheista sekä ryhmien toteutuksesta. Päätimme myös vasuillan päivämäärän sekä pohdimme aiheita, joita henkilökunta siellä käsittelisi. Sovimme myös kuinka kyselylomake tulitaisiin jakamaan

vanhemmille. Lasten haastattelut toteuttaisiin esiopetusryhmässä, ja haastattelisin kaikki esiopetusryhmässä olevat lapset. Sovimme myös, että Seutulan päivähoitoyksikön kehittämispäivä toukokuussa 2012 tulotisiin käyttämään varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiseen. Tavoitteena oli, että kaikki muut uudistamiseen liittyvät ryhmät ja haastattelut olisi pidetty ennen toukokuuta, jolloin kehittämispäivässä voitaisiin keskittyä niihin asioihin, jotka kaipaavat lisää keskustelua. Tutkimuslupa myönnettiin 12.3.2012, jonka jälkeen pystyin aloittamaan varsinaisen työskentelyn.

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi

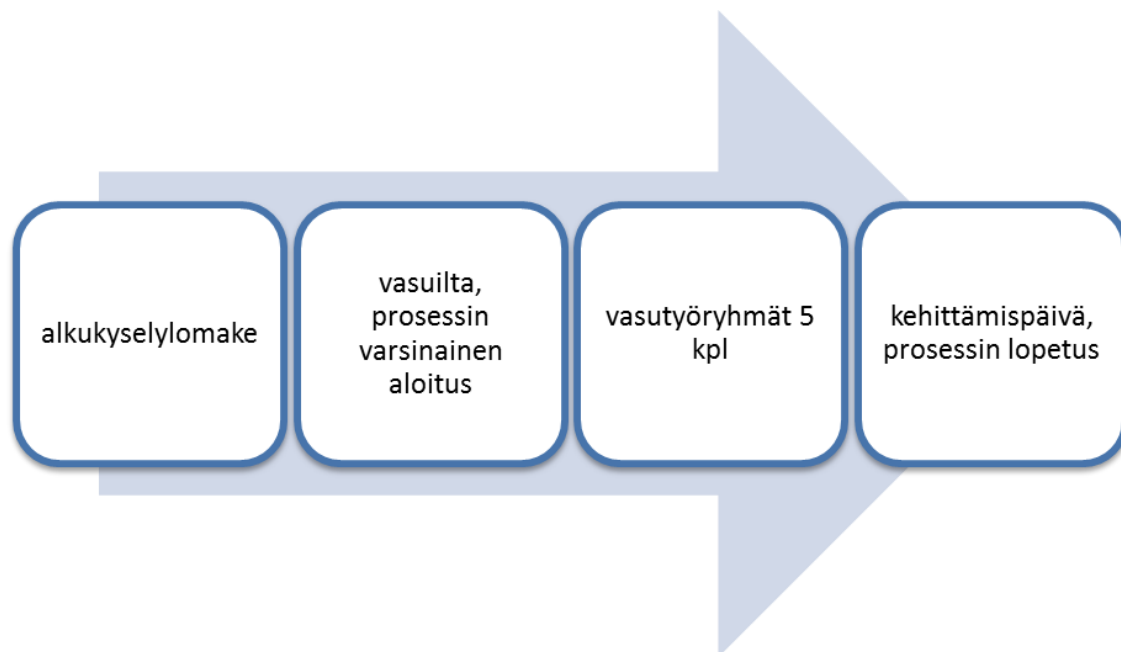
Seutulan päivähoiton toimintayksikössä keväällä 2012

Henkilökunnan osallistaminen	Lasten osallistaminen	Vanhempien osallistaminen
KYSELYLOMAKE maaliskuu 2012	HAASTATTELUT huhtikuu 2012	KYSELYLOMAKE maaliskuu 2012
VASUILTA maaliskuu 2012	PIIRRUSTUKSET, SADUT YM. VASUUN henkilökunta kerää vuoden 2012 aikana	
VASUTYÖRYHMÄT 5 KPL maalis-huhtikuu 2012		
KEHITTÄMISPÄIVÄ toukokuu 2012		

Kuvio 2. Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi Seutulan päivähoiton toimintayksikössä keväällä 2012

Kuviossa on esitelty Seutulan päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisessa toteutettuja toimintatapoja. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä koko Seutulan päivähoiton toimintayksikön henkilökunnan, lasten ja vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettiin Seutulan päiväkodilla koko henkilökunnan kanssa. Itse toimin uudistamisprosessissa prosessinvetäjänä.

9 Henkilökunnan osallistuminen prosessiin

Kuvio 3. Henkilökunnan osallistuminen uudistamisprosessiin

Kuviossa on esitetty henkilökunnan toiminta Seutulan päivähoiton toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessissa.

Prosessin alkuvaiheessa jaoin henkilökunnalle kyselylomakkeen (liite1), jossa kartoitin heille mieluisimpia toimintatapoja varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiseksi. Näistä kyselylomakkeista saamieni tietojen perusteella pohdin päivähoiton henkilökunnalle parasta ja mieleisintä työskentelytapaa, jolla varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistetaan. Päiväkodin henkilökunnalle jaoin kyselylomakkeet viikkopalaverin yhteydessä. Varasin heille kaksi viikkoa aikaa pohtia ja vastata kyselyyn. Yksikön perhepäivähoitajille annoin lomakkeet yhden perhepäivähoitajan kautta, joka jakoi kyselylomakkeet toisille perhepäivähoitajille.

Koin tärkeänä kysyä henkilökunnan mielipidettä, koska juuri heidän arkeensa varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettiin. Uskon, että osallistamalla jokaisen prosessiin, valmiista varhaiskasvatussuunnitelmasta tulee henkilökunnalle tutumpi ja läheisempi. Laitoin esille myös muiden päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmia, jotta henkilökunta pystyi halutessaan tutustumaan niihin. Muiden päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta he pystyivät pohtimaan mitkä asiat olisivat hyviä heidän omaan varhaiskasvatussuunnitelmaansa. Toisaalta he myös näkivät muiden päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmista ne asiat, joita he eivät halunneet Seutulan päivähoitoyksikön uudistettuun varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Seutulan päivähoitoyksikössä on 13 kasvatushenkilöä, 2 oppisopimusopiskelijaa ja 4 kunnallista perhepäivähoitajaa. Näistä 19 työntekijästä 6 palautti minulle kyselylomakkeen eli vastausprosentti 31,5 %. Kyselylomakkeen ensimmäisenä kysymyksenä oli, millainen on lapsen hyvä päivähoitopäivä. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli saada henkilökunta pohtimaan omaa työtään ja viritäytymään varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiseen. Vastauksista selvisi, että toimintayksikön henkilökunta piti tärkeänä turvallista, kiireetöntä ja avointa ympäristöä, jossa lapsi huomioidaan yksilönä. Lasta kannustetaan, kunnioitetaan, arvostetaan ja hänen itsetuntoansa vahvistetaan. Hyvään päivähoitopäivään kuuluu myös kavereita, leikkiä sekä ohjattua toimintaa. Eräänä osana hyvää päivähoitopäivää henkilökunta piti aikuisten saatavilla oloa, ja että henkilökunnalla on herkkyyttä vastata lasten tarpeisiin. Henkilökunta arvosti kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa, ja piti tärkeänä vanhempien toiveiden kuuntelua. Kyselylomakkeen muut kysymykset koskivat varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista ja siihen liittyviä toiveita. Kyselyssä kysyttiin mm. vanhan varhaiskasvatussuunnitelman hyviä ja huonoja puolia sekä toiveita uuden suunnitelman ulkoasuksi. Kyselylomakkeista selvisi, että suurin osa vastanneesta henkilökunnasta oli sitä mieltä, että uudistettaessa varhaiskasvatussuunnitelmaa muokataan vanhaa. Hyvinä asioina vanhassa varhaiskasvatussuunnitelmassa he kokivat sen selkeän rungon ja siinä olevat kuvat. Myös esiopetussuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja ehdotettiin, että siihen tehtäisiin lisäyksenä vain perusopetuslakiin tehdyt muutokset ja lisäykset. Muutostoiveina he mainitsivat, että uuden varhaiskasvatussuunnitelman tulee olla lyhyempi ja tiiviimpi. Tämä perusteltiin sillä, että selkeämpänä se palvelee myös vanhempia paremmin. Jokaisessa saamassani vastauksessa korostettiin lasten mukaan ottamista uudistamisprosessiin, esimerkiksi piirustusten avulla. Henkilökunnan toiveena oli myös tehdä varhaiskasvatussuunnitelmasta ”päiväkotimaisempi”.

9.1 Vasuilta

Toteuttamisvaihe aloitettiin Seutulan päivähoidon toimintayksikössä maaliskuussa 2012. Toteutus aloitettiin pitämällä vasuilta, joka oli koko päivähoitoyksikön yhteinen keskusteluilta. Valitettavasti juuri tuona päivänä oli paljon henkilökuntaa pois, päivähoitoyksikön 19 työntekijästä 11 osallistui vasuiltaan. Jouduimme käymään keskustelut erilaisella kokoonpanolla ja ryhmäjaolla, kuin olin alun perin suunnitellut. Tarkoituksena oli, että joka tiimistä menisi yksi henkilö yhteen ryhmään, ja olin jakanut ryhmät etukäteen, mutta johtuen poissaoloista, jouduimme muuttamaan ryhmien jakoperusteen. Kaikkien keskusteluryhmien oli alun perin tarkoitus aloittaa klo 17.00. Ryhmien uusi jako tapahtui työvuoron päättymisajankohdan mukaan. Ensimmäinen ryhmä kokoontui klo 16.00 ja seuraava klo 17.00. Ryhmille oli varattu aikaa kaksi tuntia keskusteluun ja lisäksi heidän tuli kirjata keskustelunsa pääkohtia ylös.

Alun perin oli tarkoituksena, että yksi ryhmä keskustelisi yhdestä aiheesta illan aikana. Koska osallistujia määrä pieneni eikä kaikille aiheille olisi riittänyt keskusteluryhmää, teimme päiväkodin johtajan kanssa nopean ratkaisun, että kaikki ryhmät keskustelisivat kaikista suunnittelemissani aiheista. Ideat vasuillan keskusteluaiheisiin oli saatu Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistyöryhmän suunnittelemissa sisällysluettelosta.

Pohdimme päiväkodin johtajan kanssa yhteistyössä juuri Seutulän päivähoiton toimintayksikölle tärkeitä aiheita ja kokosimme niistä keskustelun aiheet vasuiltaan. Aiheiden alle laadittiin muutamia apukysymyksiä keskustelun helpottamiseksi. Keskustelunaiheina vasuillassa olivat

- pienryhmätoiminta,
  - mitä on pienryhmätoiminta?
  - kuinka se toteutuu meidän päiväkodissamme ja perhepäivähoidossa?
- ympäristökasvatus ja kestävä kehitys
  - mitä ovat ympäristökasvatus ja kestäväkehitys päivähoitossa?
- lasten leikki
  - leikin merkitys
  - kasvattajan rooli leikissä
  - miten tuemme pitkäkestoista leikkiä?
  - leikki- ja oppimisympäristö
- yhteistyö perheiden kanssa
  - millaista on hyvä yhteistyö perheiden kanssa?
  - päivähoiton aloitus
- päivän kulku ja omatoimisuus
  - mitä on omatoimisuus?
  - siirtymätilanteet
  - ruokailu.

Esiopetustiimi työskenteli vasuillassa omana ryhmänä pääteemanaan uudistaa esiopetuksen osuus varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lisäksi he pohtivat muille ryhmille annettuja kysymyksiä. Minun roolini vasuillassa oli toimia ohjeistajana ja neuvonantajana. Kiertelin kuuntelemassa ryhmien keskusteluja ja vastasin kysymyksiin, jos henkilökunnalla oli kysyttävää.

Vasuillan jälkeen luimme yhdessä päiväkodin johtajan kanssa keskusteluryhmien muistiinpanot ja pohdimme aiheita mistä vielä kannattaisi keskustella. Tein muutenkin prosessin aikana paljon tiivistä yhteistyötä päiväkodin johtajan kanssa. Vasuillassa nousi esille muutamia asioita, kuten päiväunikäytäntö isompien lasten kohdalla, joita päiväkodin johtaja otti esille seuraavassa henkilökunnan viikkopalaverissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin varsinaiseen aloitukseen varatussa vasuillassa henkilökunta kirjasi ylös vastauksia valmiiksi mietittyihin kysymyksiin. Ohjeena oli pohtia päivähoidon tämän hetkistä tilannetta Seutulan päivähoidon toimintayksikössä. Henkilökunta tuotti materiaalia jokaisesta aiheesta, ja materiaaleja tullaan käyttämään varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa. Seuraavissa kappaleissa esitellään henkilökunnan vasuillassa tuottama materiaali.

9.1.1 Pienryhmätoiminta

Yhtenä keskustelun aiheena vasuillassa oli pienryhmätoiminta, sen määrittely ja toteutuminen Seutulan päivähoitoyksikössä.

Seutulan päivähoidon toimintayksikön henkilökunnan pohdinnan mukaan pienryhmätoiminta on lasten jakamista pieniin ryhmiin iän tai kehitystason mukaan. Pienryhmätoiminnalla henkilökunta pystyy turvaamaan rauhallisen ja jokaista lasta yksilöllisesti kunnioittavan toiminnan. Päivähoitossa jokainen lapsi huomioidaan omana itsenään ja henkilökunta oppii tuntemaan lapset paremmin. Henkilökunta kertoi, että jakamalla lapset pienempiin ryhmiin lapsille mahdollistetaan rauhallinen leikkitila ja-aika. Henkilökunnan mukaan pienryhmätoiminnan avulla päiväkodin tiloja pystytään käyttämään monipuolisesti. Pienryhmissä lapset pysyvät samana ja aikuiset päättävät keskenään miten pienryhmätoimintaa toteutetaan. Henkilökunnan vasuillassa tuottaman materiaalin mukaan pienryhmätoiminta on ihanteellista lasten ja henkilökunnan jaksamisen kannalta. Pienryhmätoiminta vaatii tarkkaa ja organisoitua suunnittelua, paljon pohdintaa, keskustelua ja päätöksiä päivähoidon henkilökunnalta. Tärkeänä henkilökunta piti, että koko tiimi sitoutuu suunnitteluun ja päätöksiin.

Vasuillassa asiaa pohtineiden työntekijöiden mukaan pienryhmät toimivat Seutulan päiväkodissa vaihtelevasti ryhmästä riippuen. Pienryhmätoiminnan henkilökunta koki tällä hetkellä olevan etupäässä leikkiä, mahdollisuuksien mukaan ohjattua toimintaa, esimerkiksi metsäretket, luistelu, hiihto, kädentaidot. Henkilökunnan mukaan pienryhmätoiminta on kehittynyt ja siinä mennään kokoajan eteenpäin. Henkilökunnan määrä on lisääntynyt, mikä helpottaa lasten jakamista ja pienryhmätoiminnan toteuttamista. Henkilökunnan mukaan perushoitotilanteet toteutetaan päiväkodissa usein pienryhmissä. Lisäksi ohjatussa toiminnassa ja ulkoillessa lapset voidaan jakaa pienempiin ryhmiin. Henkilökunnan mielestä pienryhmätoiminnan kehittämiseksi tiloja pitää käyttää tehokkaammin, ja pohtia kuka käyttää milloinkin mitä tilaa.

9.1.2 Ympäristökasvatus ja kestäväkehitys

Pohdittaessa ympäristökasvatusta ja kestävä kehitystä vasuillassa, tuli henkilökunnan pohtia niiden merkitystä erityisesti päivähoitossa.

Seutulan alueella on monipuolinen ympäristö, jota hyödynnetään päivähoitossa. Vasuillassa tuli esille, että yksikön päiväkotit ja perhepäivähoitajat käyttävät hyödyksi lähimetsiä, urheilukenttiä sekä peltoja. Talvella on mahdollisuus hiihtää, luistella ja laskea mäkeä lähiympäristössä. Seutulan päivähoiton toimintayksikön lapset ja henkilökunta tutustuvat lähiympäristöön ja tekevät siitä osan jokapäiväistä toimintaa. Vasuiltaan osallistuneiden mukaan lapset opettelevat luonnon kunnioittamista ja yhdessä lapset ja yksikön henkilökunta turvaavat puhtaan lähiympäristön myös tulevaisuudessa. Toimintayksikössä arvostetaan omaa upeaa lähiympäristöä ja luontoa. Seutulan päivähoitoyksikössä tehdään viikoittain metsäretkiä lähimetsään ja tutkitaan luontoa. Metsäretkillä lapset saavat nauttia ja seurata vuodenaikojen vaihteluita ja nähdä niiden mahdollisuus elämyksiin. Metsä ja luonto nähdään Seutulan päivähoitossa henkisenä voimavarana, ilman leluja luonnossa keksitään upeita leikkejä ja luovuus pääsee valloilleen. Metsässä ei ole koskaan tylsää.

Seutulan päivähoiton työntekijöiden mukaan toimintayksikössä tehdään kestäviä ja moneen taipuvia hankintoja. Siellä suositaan itse rakennettavia asioita ja ongelmanratkaisukykyä kehittäviä leikkejä. Henkilökunta kunnioittaa luovuutta ja ”vanhanajan” leikkejä sekä kannustaa lapsia omien taitojen kehittämiseen ja itse tekemiseen. Vasuillassa nousi esille, että päiväkodissa ja perhepäivähoitossa käytetään kierrätysmateriaaleja askartelussa, hyödynnetään vanhaa sekä luonnonmateriaaleja toiminnassa. Henkilökunta ja lapset opettelevat yhdessä pientä kierrätystä. Seutulan päivähoiton toimintayksikössä ja erityisesti päiväkodissa kierrätykseen pitäisi henkilökunnan mukaan panostaa vieläkin enemmän.

9.1.3 Lasten leikki

Vasuillassa henkilökunnan eräänä keskustelun aiheena oli lasten leikki. Henkilökunnan tuli pohtia mm. leikin merkitystä, kasvattajan roolia leikissä, pitkäkestoisen leikin tukemista ja leikki- ja oppimisympäristöä. Leikki on myös Vantaan kaupungin painopistealueena seuraavat pari vuotta.

Henkilökunnan mukaan leikki on tärkeä osa lasten päivää. Leikin varjolla lapset oppivat parhaiten. Leikin kautta lapsi oppii tunteiden ilmaisua ja säätelemistä, eläytymistä sekä käyttäytymistä. Leikkiessä opitaan tulemaan toimeen erilaisten lasten ja aikuisten kanssa. Leikkiessä lapsi löytää itsestään uusia puolia sekä tapoja toimia.

Vasuiltaan osallistunut henkilökunta koki, että heidän tehtävänsä kasvattajina on luoda mahdollisuus lasten leikille ja turvata leikkiaika. Aikuinen poistaa häiriötekijät ja luo rauhallisen ympäristön leikille, aikuinen näyttää mallia ja johdattaa leikkiä. Päivähoidon henkilökunta antaa mahdollisuuden ja innostaa lapsia myös pitkäkestoiseen leikkiin, leikkejä ei tarvitse aina purkaa, vaan ne voi jättää paikoilleen ja jatkaa seuraavana päivänä. Vasuillassa henkilökunta koki, että heidän tehtävänä on innostaa lapsia sitoutumaan leikkiin, niin että lapsilla herää halu jatkaa leikkiä pidempään ja luoda leikistä itselle mieluinen. Henkilökunnan mielestä leikkiympäristön tulee olla virikkeellinen ja lapsen mielikuvitusta ruokkiva, esillä ei saisi olla liikaa leluja ja tavaraa.

Vasuillassa esiopetuksen henkilökunta pohti myös omaa esiopetuksen osuutta varhaiskasvatussuunnitelmaan. Heidän pohdintansa mukaan esiopetuksessa työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, joka edistää myös lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Toiminnassa otetaan huomioon lasten tarve oppia leikin ja mielikuvituksen kautta.

9.1.4 Yhteistyö perheiden kanssa

Perheiden kanssa työskentelyä pohdittaessa, tuli henkilökunnan pohtia millaista on hyvä yhteistyö perheiden kanssa ja päivähoiton aloitukseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Henkilökunnan mielestä hyvä yhteistyö perheiden kanssa on avointa, luottamuksellista, rentoa ja toisiaan kunnioittavaa. Päivähoidon henkilökunnalla on positiivinen ja omaa työtä arvostava asenne. Henkilökunta on ammatillista ja empaattista niin lapsia kuin heidän perheitään kohtaan. Lasten päivästä kerrotaan vanhemmille kasvotusten päivittäin.

Vasuiltaan osallistuneet pitivät tärkeänä, että päivähoiton aloituksessa panostetaan ensitapaamiseen. Käytäntönä Seutulan päivähoiton toimintayksikössä on, että yksi henkilökunnasta tutustuttaa perheen päivähoiton arkeen. Henkilökunta koki, että perheellä on tärkeää tietoa päivähoiton henkilökunnalle, siitä millainen lapsi on kotona. Päivähoidon aloituksessa käytetään apuna esitettä päiväkodista, mihin on koottu tärkeimmät tiedot. Henkilökunta piti tärkeänä, että he antavat aikaa perheen kysymyksille ja rohkaisevat perheitä kysymään, jos jokin asia askarruttaa. Kasvattajat antavat selkeää infoa päivähoitosta perheelle, jos päivähoito ei ole heille ennestään tuttua. Henkilökunnan mielestä on tärkeää huomioida myös vanhemman tuntemukset hoidon alkaessa. Päiväkodin työntekijöiden ja perhepäivähoitajien mielestä olisi ihanteellista, jos molemmat vanhemmat saataisiin mukaan päivähoiton aloitukseen.

9.1.5 Päivän kulku ja omatoimisuus

Keskusteltaessa omatoimisuudesta henkilökunnan tuli pohtia mitä omatoimisuus on sekä lasten omatoimisuuden tukemista. Omatoimisuutta ja päiväntulkua henkilökunta pohti myös siirtymätilanteiden ja ruokailun kautta.

Seutulan päivähoidon toimintayksikön henkilökunnan määritelmän mukaan lasten omatoimisuutta on omista asioista ja tavaroista huolehtimista. Lapset opettelevat arvostamaan itseä ja muita. Päivähoidon henkilökunta tukee ja ohjaa lasta omatoimisuuteen ikätasoisesti. Yksikön työntekijät pitivät tärkeänä, että lapset opettelevat pyytämään tarvittaessa aikuisen apua ja noudattamaan yhdessä sovittuja sääntöjä. Henkilökunnan kertoman mukaan lapsiryhmien siirtymätilanteet tapahtuvat mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä, mikä mahdollistaa työntekijälle jokaisen lapsen yksilöllisen ja rauhallisen tukemisen.

Päivähoidon henkilökunta tukee lapsia sisäistämään päivähoitopaikan päivärytmin. Henkilökunnan tavoitteena on, että ruokailu on myös rauhallinen oppimistilanne, jossa he tutustuttavat lapsia uusien makujen pariin ja opettelevat yhdessä kauniita ruokailutapoja.

9.2 Vasutyöryhmät

Päiväkodin henkilökunnan keskusteluryhmät eli vasutyöryhmät toteutettiin maaliskuuhun aikana. Vasutyöryhmiä sovittiin neljä, ja niihin osallistui päiväkodin henkilökunta 1-5-vuotiaiden ryhmien tiimeistä, yhteensä 12 työntekijää. Esiopetuksen tiimi keskittyi omaan esiopetussuunnitelman tekoon, joten he eivät osallistuneet vasutyöryhmiin.

Neljän ensimmäisen vasutyöryhmän aihe päätettiin etukäteen ja laitettiin esille henkilökunnan kahvihuoneeseen. Päiväkodin henkilökunta sai valita oman kiinnostuksensa mukaan ryhmän, johon osallistui. Ryhmiin tuli ilmoittautua etukäteen, jotta muut työntekijät osasivat varautua henkilökunnan puuttumiseen ryhmissä. Jokaisen työntekijän tuli osallistua yhteen näistä neljästä vasutyöryhmästä. Vasutyöryhmät kokoontuivat aamupäivisin ulkoilu-aikaan, jotta ne rasittaisivat mahdollisimman vähän päivähoidon arkea. Keskustelu-aikaa kullekin ryhmälle oli varattu 1,5 tuntia. Vasutyöryhmiin osallistui 2-4 henkilöä kerrallaan. Ryhmät kokoontuivat myös, vaikka osa henkilökunnasta oli poissa niille varattuina päivinä. Lisäksi varasimme päiväkodin johtajan kanssa varmuuden vuoksi vielä ajan yhdelle vasutyöryhmälle, jos sille olisi tarvetta. Päätimme pitää viidennenkin vasutyöryhmän, koska juuri vasutyöryhmille varattuina päivinä muutama henkilökunnasta oli poissa, eivätkä he näin ollen olleet päässeet osallistumaan. Tähän viidenteen vasutyöryhmään saivat osallistua mahdollisuuksien mukaan nekin henkilökunnasta, jotka olivat jo käyneet vasutyöryhmässä.

Näin varmistettiin myös, että materiaalia kertyisi tarpeeksi varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten.

Vasutyöryhmien aiheet ideoitiin Vantaan kaupungin vasutyöryhmän suunnitteleman “työkalupakin” sekä henkilökunnalla teettämäni alkukyselylomakkeen avulla. Vasutyöryhmissä käytyjen keskusteluiden tarkoituksena oli saada päivähoitohenkilökunnalle yhtenäinen linja mm. siitä mitä laadukas päivähoito merkitsee juuri heidän toimintayksikössään ja miten lasten päivähoitopäivää voisi vielä parantaa.

Päiväkodilla kokoontuneiden viiden vasutyöryhmien aiheina olivat

- Kasvattajuus ja lapsikäisy sekä Lasten oma yhteisö ja kulttuuri
- Työyhteisön toimivuuden turvaaminen ja arviointi
- Kieli vuorovaikutuksen perustana
- Monikulttuurisuuden kohtaaminen sekä Eettinen ja uskonnolliskasvatuksellinen kasvatus
- Lasten ja vanhempien osallisuus päivähoitossa

Työryhmien tarkoituksena oli saada aikaan keskustelua. Koen, että onnistuin osallistamaan paikalla olijat keskustelemaan. Keskustelu on tärkein työkalu vasutyötä tehdessä. Päiväkodin johtajan toive oli, että saataisiin aikaan paljon ja hyvää keskustelua, jossa tulisi selväksi päiväkodin yhteinen näkemys asioihin.

Ryhmät pohtivat yhtä tai kahta aihetta per vasutyöryhmä. Toisten ryhmien kanssa keskusteluun tarvittiin enemmän johdattelemista, keskustelun ohjaamista oikeaan suuntaan ja rajojen asettamista siihen, mistä keskustellaan. Toisten ryhmien oli välillä vaikea pysyä aiheessa, ja keskusteltavaa olisikin riittänyt pitemmäksikin aikaa. Toiset ryhmät taas keskustelivat aiheista tunnollisesti kokoajan, ja aikaa olisi saanut olla enemmänkin keskusteluun. Minun roolini keskusteluissa oli toimia kirjaajana ja keskustelun herättäjänä. Kysyin apukysymyksiä tarvittaessa, jos ryhmien tuntui vaikealle aloittaa keskustelua joistain aiheista.

Seuraavissa kappaleissa on koottu vasutyöryhmien työskentelyssä tuottama materiaali. Itse toimin vasutyöryhmissä kirjaajana, jonka jälkeen kirjoitin ryhmissä käydyt keskustelut auki. Tarkoituksena oli, että vasutyöryhmissä käydyt keskustelut kirjataan niin, että ne voi vain pienillä muokkauksilla liittää yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan.

9.2.1 Kasvattajuus ja lapsikäsitys sekä lasten oma yhteisö ja kulttuuri

Ensimmäisen vasutyöryhmän aiheena oli pohtia kasvattajuutta ja lapsikäsitystä Seutulan päivähoiton toimintayksikössä. Lisäksi vasutyöryhmän tuli pohtia lasten omaa yhteisöä ja kulttuuria. Vasutyöryhmään osallistui kolme päiväkodin työntekijää.

Vasutyöryhmän mukaan kasvattajuus toteutuu Seutulan päivähoitoyksikössä avoimena, myönteisenä ja tasavertaisena kasvatuskumppanuutena vanhempien kanssa. Päivähoiton henkilökunta arvostaa kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa, mikä tuli esille niin henkilökunnan vastauksista alkukyselylomakkeessa, kuin vasutyöryhmissäkin.

Henkilökunnan mukaan lapset nähdään Seutulan päiväkodissa, esiopetuksessa ja perhepäivähoitossa ainutkertaisina ja omina yksilöinä. Vasutyöryhmässä oltiin sitä mieltä, että yksikön vanhassa varhaiskasvatussuunnitelmassa oli esitetty asia hyvin. Sitä muokaten saadaan uudistettu versio. Lapsuuden arvoa pohdittaessa vasutyöryhmä määritteli lapsuuden arvon seuraavasti: Tasapainoinen ja turvallinen lapsuus on perusta kaikelle kasvatustyölle. Jokainen lapsi on oppijana ja toimijana erilainen. Kohdataan lapset yksilöinä lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Seutulan päivähoitoyksikkö tarjoaa ilmapiiriltään myönteisen oppimisympäristön lapselle. Täällä tarjotaan laadukasta päivähoitoa kannustaen ja rohkaisten lasta monipuolisiin oppimiskokemuksiin. Seutulan päivähoitoyksikön varhaiskasvatukselle antaa oman lisänsä sijainti luonnonläheisessä miljöössä. Tämä tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet luonnon hyödyntämiseen varhaiskasvatustyössä, esim. metsäretket, hiihto, luistelu, luonnonmateriaalien hyödyntäminen, luonnon havainnointi, vuodenaikojen seuraaminen.

Kaikilla lapsilla on Seutulan päivähoiton toimintayksikössä mahdollisuus monipuoliseen leikkiin sukupuolesta riippumatta, tytöt saavat leikkiä autoilla ja pojat nukeilla. Kannustetaan lapsia erilaisiin leikkeihin ja leikkimään erilaisten kavereiden kanssa. Raisuja liikuntaleikkejä on mahdollista harrastaa mm. urheilukentällä, talvella pellolla, ei liikaa kieltoja.

9.2.2 Työyhteisön toimivuuden turvaaminen ja arviointi

Toisena kokoontuneen vasutyöryhmän aiheena oli pohtia työyhteisön toimivuutta ja arviointia. Tähän vasutyöryhmään osallistui kaksi henkilöä.

Vasutyöryhmän kertoman mukaan Seutulan päiväkodin jokaisella tiimillä on kerran viikossa tiimipalaveri. Palavereissa keskustellaan ryhmän lasten asioista ja tiimipalaveri toimiikin eräänä tärkeänä tiedottamisen kanavana. Tiimipalavereissa sovitaan mm. tulevista teemoista

ja viikko-ohjelmista. Tiimipalaverissa keskustellaan tiimin käytännöistä ja yhteisistä pelisäännöistä, jotta ryhmän aikuisilla on yhtenäinen linja sovitusta asioista. Tiimipalavereissa myös arvioidaan tiimin toimivuutta.

Vasutyöryhmän listaus tiimipalavereissa mm. läpi käytävistä asioista

- viikko-ohjelman sopiminen
- pienryhmät ja niiden toiminta
- työvuorojen sopiminen/lomat
- koko tiimille yhtenäinen linja sovitusta asioista
- pitkät tiimipalaverit tärkeitä, jos jotain erikoista (juhlia tms.) tulossa
- pedagogista pohdintaa
- tiimin ja toiminnan arviointi

Vasutyöryhmän mukaan Seutulan päiväkodissa pidetään kerran viikossa myös koko talon yhteinen viikkopalaveri, johon osallistuu jokaisesta tiimistä edustaja. Tiimin edustaja vaihtuu viikoittain ja edustajavuoro on sidottu työvuoroon. Vasutyöryhmä kertoi palaverin olevan niin sanottu avoin palaveri, johon kaikki ovat tervetulleita, vaikka vain kahvihetken ajaksi. Palaverissa käydään läpi koko päiväkodin yhteisiä asioita. Palaverissa käytyt asiat kirjataan palaverivihkoon, jotta myös hekin, jotka eivät olleet mukana palaverissa saavat tiedon yhteisistä asioista. Jokaisella päiväkodin henkilökunnasta on velvollisuus lukea palaverivihosta palaverissa läpikäytyt asiat. Myös tiimin tehtävänä on tiedottaa niille, jotka eivät ole olleet paikalla palaverissa. Vasutyöryhmän ehdotuksena oli, että kehitellään palaverivihon taakse kohta, mihin henkilökunta voisi kirjata päiväkodin johtajalle ehdotuksia viikkopalaverissa käytävistä asioista. Näin päiväkodin johtaja saisi vinkkejä mitkä asiat ovat henkilökunnan mielessä juuri sillä viikolla. Lisäksi eräässä vasutyöryhmässä tuli esille ehdotus, että syksyn ensimmäinen palaveri olisi ns. informaatiopalaveri, jossa käytäisiin läpi kaikki päiväkodin lapset. Palaverissa kirjattaisiin ylös, jos lapsilla on jotain erikoista mikä olisi hyvä olla koko henkilökunnan tiedossa, erimerkiksi sairaudet tiedotettaisiin tässä palaverissa.

Työyhteisön toimivuuden turvaamisessa vasutyöryhmä piti tärkeänä, että henkilökunnalla on joustavuutta ja tilannetajua. Työvuorolistoja suunniteltaessa huomioidaan, että aikuiset ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Nykyinen, alkuvuodesta uudistettu, työvuorolista koettiin hyvänä ja toimivana. Vasutyöryhmässä pohdittiin voisiko aikuisten oikeassa paikassa oikeaan aikaan olemista huomioida vielä paremmin. Tärkeänä pidettiin myös turvallisuuden turvaamista erikoistilanteissa, esimerkiksi henkilökunnan poissaolojen aikana. Vasutyöryhmä pohti, että tällöin on tärkeää muistaa, mikä on päivähoiton perustehtävä. Henkilökunnan kierto tiimeissä koettiin tärkeäksi. Pidettiin hyvänä, ettei kasvattaja työskentele vuosia samassa ryhmässä ja ettei sama tiimi toimi yhdessä vuosikausia. Tämän koettiin avartavan näkemystä työhön. Henkilökunnan työssä jaksamisessa pidettiin tärkeänä työyhteisön

panosta. ”Ollaan silmät auki työkaverin jaksamisen kanssa. Yritetään auttaa ja ymmärtää, esimerkiksi joustavuutta ulkoilujen kanssa, ei niin työvuoroon sidottua toimintaa.” eräs vasutyöryhmään osallistunut totesi.

9.2.3 Kieli vuorovaikutuksen perustana

Kieli vuorovaikutuksen perustana -vasutyöryhmään osallistui kolme Seutulän päiväkodin työntekijää. Aihetta he lähtivät vasutyöryhmässä pohtimaan päivärytmin pohjalta.

Vasutyöryhmän mukaan aamulla lasten tullessa päivähoitoon otetaan jokainen lapsi vastaan ja kohdataan vanhemmat. Jokainen henkilökunnasta kohtaa jokaisen lapsen samalla tavalla. Seutulän päiväkodin erityispiirteenä on, että päiväkodin koko henkilökunta tuntee kaikki hoidossa olevat lapset.

Vasutyöryhmäläiset pitivät tärkeänä, että lapsille sanoitetaan kaikki päivän tilanteet lapsen tasoisesti. Henkilökunnan kertoman mukaan aamupalalla opetellaan keskustelemista rauhassa omassa pöydässä omien pöytäkavereiden kanssa eikä huudella muihin pöytiin. Ruokailuhetkillä tuetaan lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja rauhallista keskustelua.

Aamupiirissä lapset opettelevat puhumaan yksi kerrallaan ja kuuntelemaan mitä kaverilla on sanottavaa. Vasutyöryhmä ehdotti, että esimerkiksi palloa voi käyttää merkinä siitä kenellä on puheenvuoro. Vasutyöryhmään osallistuneiden mukaan aikuisen oma henkinen läsnäolo vaikuttaa lasten keskittymiseen. Esiopetuksessa harjoitellaan viittaamista. Henkilökunnan mielestä aikuisella täytyy olla herkkyyttä lasten mielialoille ja kiinnostuksille.

Vasutyöryhmän mukaan aikuisen rooli leikissä on olla läsnä ja ohjata leikkiä tarvittaessa. Aikuiset seuraavat leikkiä ja kiinnittävät huomiota kenellä leikki onnistuu kenenkin kanssa. Päivähoidon henkilökunta tukee tarvittaessa lasten leikkiä myös muiden kuin parhaan kaverin kanssa. Vasutyöryhmä toi esille, että aikuisella täytyy olla herkkyyttä tunnistaa, koska kaveria voi vaihdella ja koska lapsi tarvitsee tuttua kaveria.

Ulkona henkilökunta mahdollistaa turvallisen ja rauhallisen leikin sekä ennakoii mahdollisimman paljon. Vasutyöryhmä piti tärkeänä, että aikuiset auttavat myös yksinään leikkivät lapset mukaan muiden leikkiin. Henkilökunta antaa kuitenkin lapselle mahdollisuuden leikkiä yksin, jos lapsi tuntuu sitä tarvitsevan. Tärkeänä vasutyöryhmä piti, että aikuisten on henkisesti läsnä myös ulkoilutilanteissa. Vasutyöryhmään osallistuneiden mukaan ulkoiluaajan vuorovaikutukseen lasten ja henkilökunnan välillä tulisi kiinnittää huomiota, ettei vuorovaikutus olisi vain käskevää ”ei saa”. Ei siis tuoda esille vain negatiivisia

asioita. Pohdittavana asiana vasutyöryhmä piti, sitä kuinka paljon aikuiset osallistuvat leikkiin ulkona.

Vasutyöryhmän mukaan ruokailut ovat myös oppimistilanteita. Seutulan päivähoitoyksikössä lasten lautaselle laitetaan kauniisti esille kaikkea pieni annos ja lapsia kannustetaan maistamaan erilaisia ruokia sekä uusia makuja. Tämä aihe poiki paljon keskustelua ja keskustelu ruokailukäytännöistä jatkui vasutyöryhmänkin jälkeen.

Päiväkodin henkilökunnan kokemusten mukaan päiväunilla tarvitaan aikaa ja aikuisia. Vasutyöryhmään osallistuneet pitivät tärkeänä, että lapset rauhoittuvat jo eteisessä, jotta päiväunille meno sujuisi rauhallisesti. Päiväunille valmistautumisessa vasutyöryhmäläiset pitivät tärkeänä, että jokainen lapsi kohdataan yksilöllisesti ja rauhallisesti. Vasutyöryhmään osallistuneiden kokemusten mukaan aikuisen tulisi aina olla nukkarissa ennen kuin lapset menee päiväunille. Päiväunille menoon pitäisi vasutyöryhmän mukaan panostaa enemmän. Tärkeää keskusteluun osallistuneille oli, että päiväunille menosta luodaan kiireetön tilanne, jossa kohdataan jokainen lapsi. Erityisen tärkeänä he pitivät rauhallista tunnelmaa ja lasten yksilöllistä kohtaamista lapsen aloittaessa päivähoitossa. Päiväunien jälkeen henkilökunta turvaa rauhallisen heräämisen jokaiselle lapselle. Heräämisessä henkilökunta huomioi lasten erot, toiset heräävät hitaammin kuin toiset.

Vasutyöryhmään osallistuneet kokivat, että pukemistilanteet pienryhmissä mahdollistavat vuorovaikutuksen sekä kahdenkeskisen kohtaamisen jokaisen lapsen kanssa päivittäin. Ryhmään osallistuneet kertoivat lapsen tasolle menemisen, kyykistymisen, katsekontaktin ja kosketuksen auttavat lasta keskittymään ja kuuntelemaan aikuista. He kokivat, että kuvat tukevat vuorovaikutusta ja että, lorutella ja laulaa voi kaikissa päivän tilanteissa. Vasutyöryhmäläiset kokivat, että pukemistilanteet vaativat tilannetajua sekä ennakointia aikuisilta. Heidän mukaansa odottelutilanteissa, esimerkiksi ulos lähtiessä, kaivataan parempaa vuorovaikutusta aikuisilta, ettei kauheaa ruuhkaa syntyisi pieneen tilaan.

Vasutyöryhmäläiset pitivät tärkeänä, että päivänaikana suunnitelmista joustetaan tarpeen mukaan, jos esimerkiksi henkilökuntaa on poissa. Näissä tilanteissa henkilökunta pyrkii muistamaan päivähoiton perustehtävä, lapselle hyvä päivä tänään! Hankalissakin tilanteissa päivähoiton henkilökunta pyrkii poistamaan kiireen tunnun.

Vasutyöryhmä korosti, että päivähoiton aloituksessa päivähoiton henkilökunta luo luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen perheisiin. Vasutyöryhmä mainitsi, että henkilökunnan tehtävänä on tukea myös vanhempia päivähoiton aloituksessa. Päivähoiton aloitus on suuri muutos perheen elämässä ja tuo esille monenlaisia tunteita myös vanhemmille.

Vasutyöryhmän mukaan luomalla hyvän ilmapiirin ryhmään henkilökunta voi auttaa lasta avautumaan myös vaikeista asioista, ongelmista ja tapahtumista. Vasutyöryhmäläiset muistuttivat sanattoman vuorovaikutuksen tärkeydestä. Vasutyöryhmään osallistuneen lastenhoitajan mukaan: *”On aivan sama mitä sanoo, jos kehon kieli on erilainen. Kehon kieli ja eleet kertovat lapselle enemmän kuin sanat.”*

Ehdotuksina tuleviin toimintakausiin vasutyöryhmällä oli, että esimerkiksi yksi päivä viikosta oltaisiin ilman suunniteltua ohjelmaa ja lapset saavat päättää mitä tehdään. Näin toiminta olisi lapsilähtöisempää ja mentäisiin lasten ehdoilla. Lisäksi työryhmä piti tärkeänä panostaa enemmän kuvien käyttöön ja tukiviittomiin. Niiden käyttöä tullaan kehittämään Seutulan päivähoidon toimintayksikössä.

9.2.4 Uskonto- ja katsomuskasvatus sekä monikulttuurisuuden kohtaaminen

Neljäntenä kokoontuneen vasutyöryhmän aiheina olivat sekä monikulttuurisuuden kohtaaminen että uskonto- ja katsomuskasvatus. Tähän vasutyöryhmään osallistui kolme päiväkodin työntekijää.

Uskonto- ja katsomuskasvatusta päiväkodin henkilökunta pohti seuraavasti: Päivähoidon uskontokasvatuksen lähtökohtana on suomalainen kulttuuritausta sekä tyttöjen ja poikien tasa-arvo. Uskonto- ja katsomuskasvatuksessa kunnioitetaan erilaisuutta sekä vanhempien valintoja. Vasutyöryhmän mukaan uskonto on vanhempien valinta, jonka parissa päivähoidon henkilökunta työskentelee yhdessä vanhempien kanssa kasvatuskumppaneina. Henkilökunnan kertoman mukaan tavoitteena on tuoda uskonto- ja katsomuskasvatus päivähoidon arkeen ilon kautta, jolloin lapsille syntyy hyvä ja mukava olo. Vasutyöryhmään osallistuneet pitivät tärkeänä, että asioita käsitellään lapsen tasoisesti ja konkreettisesti, esimerkiksi värien kautta sekä keskustelemalla.

Oikeaa ja väärää, hyvää ja pahaa sekä totuutta ja valhetta opetellaan päivähoidon arjessa lapsen ikätasoon sopivalla tavalla. Vasutyöryhmäläiset kokivat olevansa lapsille esimerkkinä omalla oikeudenmukaisella käytöksellään. Näin lapsi oppii luottamaan päivähoidon aikuisiin ja tietää, että he kohtelevat kaikkia lapsia samanarvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Päivähoidossa luodaan turvallinen ja luottamuksellinen suhde lapseen, jolloin lapsen kanssa voidaan puhua myös vaikeista asioista.

Monikulttuurisuutta päivähoidossa vasutyöryhmä lähti pohtimaan monikulttuuristen perheiden, monikulttuurisen työyhteisön sekä sateenkaariperheiden kautta.

Uuden monikulttuurisen perheen aloittaessa päivähoidon henkilökunta tutustuu perheen kulttuuriin, tapoihin sekä kieleen. Henkilökunta kunnioittaa ja mahdollistaa muut uskonnot päivähoidon arjessa. Eri uskontoa edustavien perheiden kanssa henkilökunta keskustelee mitä uskonto merkitsee heidän perheessään, ja näin he saavat selville vanhempien suhtautuminen omaan uskontoonsa. Tämä auttaa päivähoitoa toimimaan vanhempien toiveiden mukaisesti. Vasutyöryhmäläiset kertoivat, että vanhempien toiveita kunnioitetaan mahdollisuuksien mukaan. Vanhempien ja päivähoidon kasvatuskumppanuutta tuetaan erilaisin apukeinoin (esimerkiksi reissuvihko viestintää helpottamaan). Päivähoidon työntekijät auttavat perheitä sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin ja suomalaisiin tapoihin. Tarvittaessa päivähoiton työntekijät ohjaavat perheet maahanmuuttajakoordinaattorin tai tulkin palvelujen piiriin.

Monikulttuurisuus ja erilaisuus ovat vasutyöryhmän mukaan päivähoidossa rikkaus. Päivähoiton arjessa voidaan esitellä muista maista kotoisin olevien kotimaata ja kulttuuria muille lapsille. Päivähoiton henkilökunta ja hoidossa olevat lapset tutustuvat yhdessä myös muiden maiden juhlapäiviin, näin päivähoito osoittaa kunnioitusta perheen uskontoa kohtaan. Monikulttuurisuutta pohtineen vasutyöryhmän mukaan henkilökunta voi opetella myös muutama sana monikulttuuristen lasten äidinkieltä.

Seutulan päivähoidossa kunnioitetaan monikulttuurisuutta ja erilaisuutta työyhteisössä. Vasutyöryhmä piti tärkeänä, että työyhteisössä hyödynnetään eri kulttuuritaustaisten työntekijöiden tietoutta toisiinsa kulttuureihin tutustumisessa ja muussa päivähoiton toiminnassa.

Vasutyöryhmän kertoman mukaan myös sateenkaariperheiden kanssa selvitetään kuinka toimitaan esimerkiksi äitien- ja isänpäivänä. Päivähoiton henkilökunta kunnioittaa perheiden valintoja ja erilaisuutta. Vasutyöryhmäläiset kokivat, että kasvatuskumppanuutta on myös rohkeus kysyä asioissa, jotka askarruttavat. Henkilökunnalta vaaditaan rohkeutta ja herkkyyttä ottaa puheeksi vaikealtakin tuntuvat asiat perheiden eri elämän vaiheissa.

Vasutyöryhmä toi esille, että kiusaamisen ja syrjinnän kohdalla päivähoidossa on nollatoleranssi ja siihen henkilökunta puuttuu heti. Henkilökunta kiinnittää huomiota lasten leikkeihin ja puheisiin, ettei kiusaamista ja syrjimistä tapahdu. Epäasialliseen käytökseen ja puheisiin henkilökunta puuttuu heti. Vasutyöryhmään osallistuneet työntekijät kokivat, että he toimivat esimerkkeinä lapsille omalla kunnioituksellaan ja lasten tasa-arvoisella kohtelulla. Aikuinen toimii peilinä lapsen toiminnalle.

9.2.5 Lasten ja vanhempien osallisuus päivähoitossa

Viimeisen vasutyöryhmän aiheena oli kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus sekä lasten osallisuus päivähoiton arjessa. Viimeisen vasutyöryhmän kokoontumisaika oli sovittu etukäteen päiväkodin johtajan kanssa varmuuden vuoksi, jos kokisin että jonkin aiheen tiimoilta tarvittaisiin vielä keskustelua. Aihetta ryhmälle emme päättäneet prosessin alkuvaiheessa, vaan se selveni prosessin edetessä. Neljän ensimmäisen vasutyöryhmän kokoonnuttua havaitsin, että lasten ja vanhempien osallisuudesta tarvittaisiin vielä enemmän pohdintaa varhaiskasvatussuunnitelmaa varten. Tähän vasutyöryhmään osallistui neljä henkilöä. Heistä kolme oli osallistunut jo yhteen muuhun vasutyöryhmään, mutta he halusivat osallistua vielä uudestaan ryhmän toimintaan.

Tässä kappaleessa on Seutulan päiväkodin vasutyöryhmän pohdintaa kasvatuskumppanuudesta ja vanhempien osallisuudesta päivähoitossa. Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistyöryhmän ideomassa sisällysluettelossa kasvatuskumppanuutta ja vanhempien osallisuutta päivähoitossa käsittelevä kappale on nimellä ”Yhteistyö perheiden kanssa”.

Vasutyöryhmän mukaan kasvatuskumppanuutta vahvistaa molemminpuolinen, kodin ja päiväkodin välinen kunnioitus ja avoimuus. Kanssakäyminen vanhempien ja päiväkodin välillä on rehellistä ja avointa. Vasutyöryhmään osallistuneiden mukaan on tärkeää, että henkilökunta kertoo selkeästi todellisen tilanteen, jos lapsesta tai perheestä nousee huoli. Kaikki päivähoiton parissa työskentelevät ovat vaitiolovelvollisia ja kaikki henkilökunnan ja perheiden väliset keskustelut ovat luottamuksellisia. Päiväkodilla ja kodilla on omat selkeät roolinsa suhteessa lapseen, kasvatuksen päävastuu on kuitenkin vanhemmilla. Henkilökunta piti tärkeänä kunnioittaa perheiden toiveita päivähoiton mahdollisuuksien mukaan. Vasutyöryhmän pohdinnan mukaan päivähoiton tehtävänä on tukea ja neuvoa tarvittaessa vanhempia vanhemmuudessaan. Jos tuen tarvetta ilmenee, perheet ohjataan tarvittaessa monialaisemman tuen piiriin. Päivähoiton henkilökunnan tehtävänä on pohtia ja vetää raja siihen, milloin tarvitaan tukea myös muualta kuin päivähoitosta.

Vasutyöryhmän pohtimat keinot ylläpitää kasvatuskumppanuutta kodin ja päivähoiton välillä:

- Päivittäiset tuomis- ja hakutilanteet
- Vasukeskustelut, mahdollisuus keskusteluihin muulloinkin, jos tarvetta
- Vanhempainillat kerran vuodessa
- Koko päivähoitoyksikön yhteiset tapahtumat ja ryhmien omat juhlat

Kasvatuskumppanuutta ja vanhempien osallisuutta pohtineen vasutyöryhmän mielestä lapsen aloittaessa päivähoitoa ensitapaaminen perheen ja henkilökunnan välillä on tärkein.

Päivähoiton ja perheen välille luodaan luottamuksellinen ja avoin suhde heti alusta alkaen.

Vasutyöryhmään osallistuneiden mukaan on tärkeää rohkaista vanhempia kysymään, jos jokin asia mietityttää. He pitivät tärkeänä muistuttaa vanhemmille, että tyhmiä kysymyksiä ei ole. Seutulan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevat 5- vuotiaat käyvät tutustumassa tulevan esikoulunsa toimintaan toukokuussa.

Seutulan päivähoiton toimintayksikössä työskentelee myös perhepäivähoitajia. Heidän roolinsa päivähoitoyksikön toiminnassa tulee myös kirjata varhaiskasvatussuunnitelmaan. Perhepäivähoitajat eivät päässeet osallistumaan päivisin päiväkodilla pidettyihin vasutyöryhmiin, mutta olivat mukana vasuilla sekä kehittämispäivässä.

Vasutyöryhmässä pohdittiin myös henkilökunnan ammatillisuutta. Seutulan päivähoitoyksikössä erityisyytenä on, että myös suurin osa henkilökunnasta asuu alueella. Niinpä henkilökunta ja asiakkaat saattavat olla tekemisissä muulloinkin kuin päivähoiton tiimoilta. Vasutyöryhmässä nousi esille esimerkiksi se, että henkilökunta ei esimerkiksi puhu omista murheistaan asiakkaille, vaikka asiakas olisikin tuttu.

Yhteistyötä muiden tahojen kanssa päiväkodin työntekijät nostivat esille päivähoiton ja neuvolan tiivistyneen yhteistyön. Päiväkodin henkilökuntaa on koulutettu 4-vuotiaiden laajaan terveystarkastukseen liittyen. Työntekijät kokivat neuvolan 4-vuotis tarkastuksen uudistuksen hyvänä. Erityisesti he kiittelivät päiväkodille tarkastuksen jälkeen saatavaa palautetta lapsesta.

Vasutyöryhmiltä tuli paljon ehdotuksia miten päivähoiton laatua ja arkea voisi parantaa. Ehdotuksina mm. ”ideaboxi”, mihin vanhemmat voivat jättää ehdotuksia (esim. teemoiksi lapsiryhmän toimintaan) ja palautetta. Tämä ”ideaboxi” esiteltäisiin syksyn vanhempainillassa. Toisena ehdotuksena tuli, että halukkaille kehitellään reissuvihko. Reissuvihon tulisi olla ”joku helppo ja nopea, rasti ruutuun- tyyppinen”, jottei se veisi liikaa aikaa ja olisi mahdollista toteuttaa lapsiryhmän arjessa. Reissuvihko oli erään vanhemman ehdotus vanhemmille suunnatussa kyselylomakkeen vastauksessa. Reissuvihkoa tullaan ideoimaan tulevaisuudessa lisää. Lisäksi eräältä päiväkodin työntekijältä tuli ehdotus, että jokaiseen lapsiryhmään tehtäisiin nykyisten nimilistojen sijaan pihavihko tiedonkulkua helpottamaan. Tärkeät asiat kirjattaisiin vihkoon iltaihmiselle tiedoksi, iltaihminen kirjaa siihen ulkona tietoon saadut asiat. Näin tiedot löytyvät yhdestä paikasta.

Seuraavissa kappaleissa on vasutyöryhmän pohdintaa lasten osallisuudesta päivähoitossa. Lasten osallisuutta pohdittiin vasutyöryhmässä yhdessä kasvatuskumppanuuden ja vanhempien osallisuuden kanssa. Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistyöryhmän ideoimassa sisällysluettelossa lapsille on varattu oma kappale ”Lasten puheenvuoro”, johon voi kirjoittaa auki lasten osallisuutta varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä. Seutulan

päiväkodin henkilökunta pohti vasutyöryhmässä myös lasten osallisuutta varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen.

Vasutyöryhmä piti tärkeänä kuunnella lasta päivähoidon arjessa. Vasutyöryhmään osallistuneiden mielestä heidän tulee antaa aikaa ja rauhaa lapsille myös arkojen asioiden läpi käymiseen. Lasten osallisuutta pohdittaessa työryhmä piti tärkeänä, että päivähoidon henkilökunta huomioi lasten ideat ja kiinnostuksen kohteet esim. askarteluihin, teemoihin ja toimintaan, jolloin toiminnan suunnittelu on lapsilähtöistä. Oleellisena asiana pidettiin sitä, että aikuiset ovat herkkinä havainnoimaan lasten aloitteita ja vievät niitä eteenpäin. Vasutyöryhmäläiset ehdottivat, että päivähoitossa hyödynnettäisiin lasten omia teemoihin sopivia kirjoja ja pelejä.

Vasutyöryhmässä pohdittiin myös lasten osallisuutta vasun tekemiseen. Ryhmä ehdotti, että vasuun kerätään lasten piirustuksia, mietelmiä ja sanomisia. Jokainen tiimi kerää oman ryhmän lapsilta tuotoksia vasuun. Lasten osallistaminen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen tuli esille myös prosessin alkuvaiheessa henkilökunnalle teettämäni kyselyn vastauksista. Lasten osallistumista vasun tekemiseen piti tärkeänä kaikki kyselyyn vastanneet.

Vasutyöryhmässä nousi esille toive kasvunkansioiden kehittämiseen. Päiväkodin erällä työntekijällä oli paljon kokemusta kasvunkansioista, ja hän lupautui tarvittaessa ohjeistamaan muita niiden kehittämisessä. Tällä hetkellä Seutulan päivähoiton toimintayksikössä ei ole yhtenäistä linjaa siihen mitä kasvunkansioihin kerätään, joten tavoitteena olisi että työyhteisö yhdessä päättää mitä kasvunkansioihin halutaan. Yhtenäinen linja on tärkeä, jotta kansioiden sisältö olisi yhtenäinen kokonaisuus myös lapsen siirtyessä päivähoitossa ryhmästä toiseen.

9.3 Kehittämispäivä

Seutulan päivähoitoyksikön kehittämispäivä pidettiin toukokuussa 2012. Kehittämispäivässä päivähoiton toimintayksikön työntekijät arvioivat mennyttä toimintakautta, suunnittelivat tulevaa ja pohtivat yhdessä päiväkodin pihäsääntöjä. Lisäksi kehittämispäivässä työskenneltiin varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisen parissa.

Paikalla oli koko päivähoitoyksikön henkilökunta; lastentarhanopettajia, lastenhoitajia, perhepäivähoitajia sekä oppisopimusopiskelijoita. Henkilökuntaa osallistui kehittämispäivään 17 sekä päiväkodinjohtaja. Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisen parissa työskenneltäessä henkilökunta jakautui 4-5 hengen ryhmiin. Jaoin heille vanhempien kyselylomakkeen vastauksista sekä henkilökunnan vasutyöryhmien aikaansaannoksista kokoamani materiaali. Henkilökunta tutustui kokoamaani aineistoon, keskustelivat ja

kirjasivat ylös ajatuksia ja muistiinpanoja aiheista ensin pienryhmissä. Sen jälkeen henkilökunta kokoontui yhteen ja keskusteli aiheista yhdessä. Näin kaikki saivat mahdollisuuden tutustua koottuun materiaaliin ja sanoa mielipiteensä myös niihin aiheisiin, joista ei omassa vasutyöryhmässä keskusteltu.

Kehittämispäivässä käytiin läpi myös vasutyöryhmissä esiin tulleita kehittämisehdotuksia syksylle. Kehittämisehdotuksia tuli jokaisesta kokoontuneesta vasutyöryhmästä. Kehittämispäivässä henkilökunta keskusteli mm. ruokailutilanteista ja siitä onko lasten pakko syödä. Päivähoitoyksikössä tehtiin yhteinen päätös, että lapsille asetetaan kauniisti lautaselle kaikkia ruokalajeja. Lapsia ei pakoteta syömään, mutta kaikkea täytyy maistaa, edes kielenkärjellä. Kehittämispäivässä nousi esille, että henkilökunta piti tärkeänä käyttää herkkyttä tunnistaa lasten ruokailutottumukset ja muistaa, että toiset lapset syövät vähemmän kuin toiset. Kehittämispäivässä päätettiin myös, että kasvunkansioihin tullaan panostamaan enemmän. Idea kasvunkansioiden kehittämisestä lähti eräästä vasutyöryhmästä. Syksyn aikana Seutulan päivähoiton toimintayksikössä perustetaan kasvunkansioitoimikunta, joka vastaa ryhmien kasvunkansioista. Toimikunta tulee pohtimaan yhdessä mitä kansioihin halutaan dokumentoida ja kerätä, jolloin lapsen siirtyessä isompien ryhmään kansion sisältö säilyy yhtenäisenä. Kehittämispäivässä esille nousi toive myös edustuksellisesta tiimistä viikkopalavereiden yhteydessä. Edustuksellisella tiimillä tarkoitetaan, että päiväkodin tiimi valitsee keskuudestaan määrääjäksi yhden työntekijän, joka edustaa tiimiä palaverissa. Näin talon palaveriin saadaan jatkuvuutta kokouksesta toiseen. (Pakillinen työkaluja 2012.) Osa henkilökunnasta kuitenkin koki ”avoimen” palaverin toimivampana käytäntönä. Kehittämispäivässä henkilökunta toi esille, että he kaipaavat enemmän niin tiimin sisäistä kuin koko talon toiminnan arviointia. Ehdotuksia tullaan työstämään Seutulan päivähoiton toimintayksikössä jatkossa. Yhtenä ehdotuksena lasten osallistamisesta varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiseen tuli, että lapset kuvittaisivat Seutulan päivähoitoyksiköstä tehdyn laulun sanat, jotka sitten liitettäisiin vasuun.

Myös perhepäivähoitajat, jotka eivät päässeet osallistumaan aamupäivisin päiväkodilla pidettyihin vasuryhmiin, saivat kehittämispäivässä mahdollisuuden tuoda omaa näkökulmaansa vasun uudistamiseen. He toivat kehittämispäivässä esille perhepäivähoidon erityisyyden. Perhepäivähoidossa mm. sama ihminen ottaa lapsen vastaan aamulla ja luovuttaa illalla.

Kaiken kaikkiaan kehittämispäivästä saatu materiaali oli vähäisempää kuin prosessin alkupuolen vasuillasta sekä vasutyöryhmistä saatu materiaali. Kehittämispäivän tarkoituksena olikin lähinnä se, että kaikki saivat tutustua kaikkiin aihealueisiin ja kommentoida tarvittaessa. Olisin voinut esitellä vasuillan ja vasutyöryhmien tuotokset sekä lasten haastatteluiden ja vanhempien kyselylomakkeen tulokset itse henkilökunnalle, jolloin heillä

olisi jäänyt enemmän aikaa materiaalin jatkotyöstämiseen. Nyt aikaa kului paljon henkilökunnan lukiessa läpi kokomaani materiaalia.

Jaoin kehittämisspäivässä henkilökunnalle myös arviointilomakkeen (liite 4), jonka toivoin heidän palauttavan päivän aikana. Arviointilomakkeen vastauksia esittelen seuraavassa luvussa.

9.4 Henkilökunnan palaute

Kävimme päiväkodin johtajan kanssa prosessin edetessä arviointikeskusteluja, näin sain palautetta prosessin eri vaiheissa. Tällöin minun oli helpompi vastata niihin toiveisiin mitä päiväkodin johtaja esitti varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiseen liittyen. Jatkuvalle arvioinnilla ja monilla keskusteluilla turvasimme, että varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi vastasi päivähoitoyksikön tarpeita. Yhtenä prosessin onnistumisen arviointikriteerinä pidin sitä, kuinka olen saanut henkilökunnan, lapset ja vanhemmat mukaan uudistukseen. Henkilökunnalle jaoin prosessin lopuksi palautekysely, jossa he arvioivat kuinka varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi on heidän mielestään sujunut.

Jaoin palautekyselyn (liite 4) kaikille kehittämisspäivässä mukana olleille, eli 18 työntekijälle. Sain täytettynä takaisin 10, eli vastausprosentti oli 55%. Vastajat saivat jättää arvionsa työn onnistumisesta nimettöminä, minkä ajattelin lisäävän rehellisyyttä palautteissa. Palaute oli positiivista eikä kukaan kommentoinut prosessia negatiivisesti. Osassa palautetuista arviointilomakkeista ei ollut vastattu kaikkiin laatiimiin kysymyksiin. Palauteen antoa arvioidessa täytyy kiinnittää huomiota siihen, että olen työyhteisön jäsenille ennestään tuttu. Tämä saattoi vaikuttaa vastausten luotettavuuteen sen suhteen, että henkilökunta ei ehkä kehdannut tuoda esille negatiivisia asioita prosessista niin helposti, kuin jos olisin ollut työyhteisölle tuntematon.

Kaikki palautekyselyyn vastanneista arvioivat saaneensa osallistua riittävästi. Vain erästä työntekijää harmitti, kun ei ollut päässyt osallistumaan iltapalaveriin. Henkilökunta tunsu saaneensa vaikuttaa ja koki, että uudistamisprosessiin osallistuminen oli mukavaa. Eräs vastaajista koki, että prosessi on edennyt hyvin aikataulussa ja oli onnistunut. Kaikki henkilökunnan palautelomakkeeseen vastanneet olivat sitä mieltä, että vasutyöryhmille varattu aika oli sopiva. Jokaiselle vasutyöryhmälle oli varattu aikaa 1, 5 tuntia aamupäivisin lasten ulkoilu-aikaan. Muutama vastaajista oli sitä mieltä, että aina voisi varata enemmän aikaa asioiden pohtimiseen. *”Oli varattu tarpeeksi aikaa. Tietenkin aina voisi olla enemmän. ☺”* kommentoi eräs vastaaja. Vasutyöryhmiin osallistuneet kokivat työryhmien olleen toimivia ja selkeitä. Muutamat vastaajista mainitsivat erikseen sen, että kokivat hyvinä sen, että ryhmiin osallistuneet olivat eri tiimeistä ja työskentelivät eri-ikäisten lasten kanssa. Eräs

vastaajista kommentoi: *”Tosi tärkeää, että koko henkilökunta mukana tekemässä. Kaikki ideat ja uudistukset tulee esille. Tämähän on meidän työn tärkein oppikirja tässä ja nyt.”*

Kolme vastaajista jätti vastaamatta kysyttäessä halukkuutta osallistua vasun varsinaiseen kirjoitusprosessiin. Kysymykseen vastasi siis 7 työntekijää, joista neljä oli innokkaita osallistumaan kirjoittamiseen tai työstämiseen. Eräs vastasi olevansa kiinnostunut osallistumaan ulkoasun suunnitteluun ja kuvitukseen. Annoin henkilökunnalle mahdollisuuden myös vapaaseen kommentointiin. Kaikki vapaaseen kommentointiin vastanneista kehuivat työpanostani, kiittelivät ja kehuivat työn onnistumista.

10 Lasten osallistuminen prosessiin

Lapset otin mukaan varhaiskasvatussuunnitelman ideointiin kyselemällä heille mieluisimpia leikkejä, mistä lapset pitivät päiväkodissa ja mistä eivät pitäneet sekä mitä lapset vielä toivoisivat päiväkodissa olevan. (kyselylomake liite 2) Haastattelin koko Seutulän päiväkodin esiopetusryhmän, jossa oli 23 lasta. Haastatteluista kerättiin tietoa siitä mitkä asiat olivat lapsille mieluisimpia päiväkodissa. Lisäksi haastatteluissa keskityttiin leikkiin, mikä on Vantaan kaupungin painopisteenä uudistetuissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Haastattelun tuloksia päiväkotia voi hyödyntää muihinkin tarkoituksiin, esimerkiksi ideoidessaan ja muunnellessaan leikkitiloja päiväkodissa ja esiopetusryhmän tiloissa.

Toteutin haastattelut yksilohaastatteluina, jotta jokaisen haastattelemani lapsen mielipide tulisi kuuluviin. Ryhmähaastatteluissa lapset olisivat saattaneet matkia toistensa mielipiteitä, joten koin parempana vaihtoehtona haastatella lapset yksin. Lapset pitivät selvästi haastatteluhetkeä tärkeänä ja jokainen odotti innokkaasti omaa vuoroaan. Tunsin suurimman osan lapsista entuudestaan, mutta osan lapsista tapasin ensimmäistä kertaa.

Melkein jokainen vastaaja kertoi leikin olevan päiväkodissa kivointa. Leikkiä pidettiin tärkeänä ja sisäleikeistä suosituimpia olivat erilaisia roolileikkejä. Haastattelun aikana monet lapset mainitsivat mieluisimmaksi leikiksi mm. kotileikin ja leikin missä lapset itse ovat pocemoneja. Ulkona leikityimpiä leikkejä olivat mm. kauppaleikki, keinuminen, hipat ja leikit, joissa lapset itse olivat hevosia, lohikäärmeitä tai koiria.

”Että saisi enemmän leikkiä ja joskus jos ei jaksaisi leikkiä, voisi tehdä tehtäviä.” Poika 6v.

”Ulkona me leikitään, että ollaan vaan lomalla, istutaan vaan ja meille tarjoillaan ruokia. Ollaan niinku ravintolassa. Joskus me kokataan itekkin.” Tyttö 6v.

Kysyttäessä mikä oli kivointa esikoulutuokioissa tyttöjen ja poikien vastaukset eivät eronneet juuri toisistaan. Kivoimpina asioina lapset pitivät esikoulutehtävien tekoa sekä kirjainten ja numeroiden opettelua. Mukavina asioina lapset mainitsivat erikseen myös askartelun ja jumpan. Lapset toivoivat esikouluryhmän tiloihin mm. tikkataulua, hiekkaleikkiä, trampoliinia ja pikku eläimiä. Eräs lapsista toivoi lisää aikaa leikille ja eräs lapsista toivoi, että lapset saisivat joskus määrätä aikuisia. Kysyttäessä lapsilta mistä he eivät pidä päiväkodissa moni vastasi, ettei pidä päiväunihetkestä. Kun kysyin heiltä syytä miksi nukkumatuokiot koettiin epämiellyttävinä, sain kaikilta vastaukseksi koska siellä on tylsää, eikä nukuta. Aihetta työstettiin myös viikkopalaverin yhteydessä käymällä läpi esikoululaisten nukkumiseen liittyviä asioita. Palaverissa pohdittiin mm. onko esiopetusikäisten lasten pakko osallistua lepo hetkeen, kuinka kauan lepoajan tulisi kestää jne. Kysyttäessä mistä lapset eivät pidä päiväkodissa, muutama lapsista otti esiin myös toisten kiusaamisen. Kysyessäni millaista kiusaaminen on, lällättely ja nipistely mainittiin erikseen. Osa lapsista oli sitä mieltä, että kaikki esikoulussa on kivaa.

Rajasin haastatteluryhmän koskemaan vain päiväkodin esiopetusryhmän lapsia, koska heillä on pisin kokemus päivähoitossa olemisesta. Lisäksi pohdin, että haastattelemalla heitä saan tietoa myös esiopetuksesta. Opinnäytetyöni alkuperäiseen suunnitelmaan kuului haastatella myös päiväkodin 3-5-vuotiaita, mutta haastateltuani esiopetusryhmän lapset havaitsin, että he vastasivat kaikki melko samalla lailla. Päädyin siihen, että luovun 3-5-vuotiaiden haastatteluista, koska uskoin, etteivät vastaukset olisi tuottaneet juurikaan mitään uutta tietoa.

Lapsille annetaan mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen myös piirtämällä. Tiimit keräävät lasten piirustuksia, joita tullaan käyttämään varhaiskasvatussuunnitelman kuvittamisessa. Tiimin kirjaavat ylös myös lasten lausahduksia, lauluja jne. joita voidaan käyttää vasun elävöittämiseen. Lasten osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman arviointiin mainitaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 32). Yhtä tärkeää on lasten osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen. Myös Vantaan kaupungin vasutyöryhmän suunnittelemassa varhaiskasvatussuunnitelmien sisällysluettelossa on varattu erikseen kappale ”Lasten puheenvuoro”, jossa on tarkoitus kertoa lasten osallisuudesta varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen. Toive lasten osallistumisesta tuli esille myös henkilökunnalle teettämässäni kyselyssä uudistamisprosessin alussa. Kaikki vastaajat toivoivat lasten osallistumisen näkyvän valmiissa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lisäksi eräs vastaaja toivoi varhaiskasvatussuunnitelman olevan uudistamisen jälkeen ”päiväkotimaisempi”.

11 Vanhempien osallistuminen prosessiin

Vanhemmille annoin mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessiin kyselylomakkeen avulla (liite 4). Pohdin ensin mielestäni tarpeellisia kysymyksiä, jonka jälkeen esitin ehdotelman kysymyksistä päiväkodin johtajalle. Tämän jälkeen ideoimme yhdessä lopulliset kysymykset, joita oli kolme kappaletta. Halusin tehdä kyselystä mahdollisimman lyhyen ja yksinkertaisen, jotta vanhemmilla riittäisi aikaa ja mielenkiintoa vastata kyselyyn. Kyselylomakkeessa kysyttiin millainen on vanhempien mielestä hyvä päivähoitopäivä lapselle, millaiset asiat vanhemmat kokevat tärkeiksi päivähoitossa, alle 3-vuotiailla, 3-5-vuotiailla ja esiopetuksessa sekä minkä asioiden vanhemmat kokevat vahvistavan kasvatuskumppanuutta kodin ja päivähoiton välillä.

Laitoin kyselylomakkeet esille jokaiseen päiväkodin lapsiryhmän eteiseen. Laitoin jokaiseen eteiseen myös saatekirjeen, joista vanhemmille selvisi mistä oli kyse. Tarkoituksena oli, että vanhemmat voisivat halutessaan ottaa kyselyn ja vastata siihen. Yksikön perhepäivähoitajat jakoivat kyselylomakkeet hoitolastensa vanhemmille.

Olen aikaisemmin työskennellyt Seutulän päiväkodissa, joten lapset ja heidän perheensä ovat minulle ennestään tuttuja. Uskoin tämän lisäävän vanhempien vastausinnostusta. Lisäksi päädyin paperiseen kyselylomakkeeseen, koska uskoin sen olevan helpoin tapa vanhemmille. Kuitenkin muutaman viikon jälkeen sain päiväkodilta puhelun, jossa eräs päiväkodin työntekijä ilmaisi huolensa siitä, etteivät vanhemmat olleet ottaneet kyselylomakkeita eteisistä. Hän kysyi mahdollisuutta jakaa kyselylomakkeet suoraan vanhemmille, heidän tuodessa ja hakiessa lapsia. Annoin heille luvan jakaa lomakkeet suoraan vanhemmille, minkä lisäksi vastausaikaa jatkettiin viikolla. Kaikkiaan vastausaikaa annettiin vanhemmille kolme viikkoa. Laitoin jakoon 65 kyselylomaketta, joista sain takaisin 8. Vastausprosentti oli 12%.

Perheille vastaaminen ja näin ollen opetussuunnitelman uudistamisprosessiin osallistuminen oli vapaaehtoista. Vanhemmat vastasivat kyselyyn nimettöminä, jolloin pystyin varmistamaan vastausten anonyymiyden. Lisäksi anonyymiyys varmistettiin sillä, että lomakkeet kerättiin jokaisessa lapsiryhmässä kirjekuoriin, joista kävin ne noutamassa työstämistä varten. Kirjoitin koneella kyselylomakkeet auki, jolloin vastauksista ei voinut päätellä esimerkiksi minkä lapsiryhmän vanhemmat olivat vastanneet kyselyyn. Vaikka vastauksia tuli vähän, saatiin niistä hyvää materiaalia varhaiskasvatussuunnitelmaa varten. Vanhemmat, jotka olivat palauttaneet kyselylomakkeen, olivat pohtineet asioita tarkasti.

11.1 Hyvä päivähoitopäivä lapselle

Kyselylomakkeeseen vastanneet vanhemmat pitivät tärkeänä, että päivähoitopaikka on turvallinen, niin henkisesti kuin fyysisestikin. Pieniä ryhmiä sekä hoitopaikan rauhallisuutta vanhemmat pitivät tärkeänä. Päivähoitopaikassa tulee vanhempien mielestä olla lapsilla virikkeellistä puuhaa, ja he toivoivatkin, että ohjattua toimintaa ja rauhallisia tilanteita on päivähoitopäivän aikana sopivassa suhteessa. Vanhemmat toivoivat, että toiminta on lapsilähtöistä ja lapsilla on yhä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa päivän sisältöön. Osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, ettei ohjattua toimintaa tarvitse olla joka päivä, varsinkaan päivähoiton pienimmillä lapsilla. Leikkiä pidettiin tärkeänä osana päivähoitopäivää, ja vanhemmat mainitsivat tärkeäksi myös lasten leikkikaverit, joiden kanssa on tuttua ja turvallista leikkiä. Vanhemmat toivoivat, että päivähoitossa on kiusaamisen suhteen nollatoleranssi ja mahdollisiin riitatilanteisiin henkilökunta puuttuu heti. Yhteisöllisyyden lisäksi myös lasten yksilöllistä huomioimista pidettiin tärkeänä. Kaikki lapset tulee huomioida tasapuolisesti ja yksilöllisesti. Kaikilla lapsilla on oikeus saada syliä ja huomiota päivähoitopäivän aikana.

Jokapäiväinen ulkoilu säällä kuin säällä koettiin tärkeäksi. Osa vanhemmista koki tärkeänä hyödyntää Seutulän päiväkotia ympäröivää luontoa metsäretkien, hiihtämisen sekä luistelun kautta. Monipuolinen ruoka mainittiin myös monissa vastauksissa osana hyvää päivähoitopäivää. Onnistuneen päivähoitopäivän osana mainittiin myös yhteistyö päivähoiton ja kodin välillä, vuorovaikutusta ja tiedon jakamista pidettiin tärkeänä osana onnistunutta päivähoitopäivää.

11.2 Tärkeimmät asiat päivähoitossa

Kyselylomakkeessa oli eritelty vastauksiin alle 3-vuotiaat, 3-5-vuotiaat sekä esikouluikäiset. Vanhempien vastauksissa kaikilla ikäryhmillä korostuivat melko samat asiat. Esimerkiksi pieniä ryhmiä tai vaihtoehtoisesti pienryhmätoimintaa sekä päivähoiton rauhallisuutta korostettiin kaikissa ikäryhmissä. Kaikissa ikäryhmissä vanhemmat mainitsivat tärkeäksi, että ryhmässä on tarpeeksi turvallisia pysyviä aikuisia. Yhteisinä asioina myös olivat mm. syli, hoiva, lapsen yksilöllinen huomiointi, leikki, ulkoilu, turvallisuus ja tapaturmariskien minimointi sekä monipuolinen ruoka. Yhteistyö päivähoitopaikan ja kodin välillä nähtiin tärkeänä jokaisessa ikäryhmässä.

Alle 3-vuotiailla tärkeänä pidettiin rutiineja sekä päivärhythmin pysyvyyttä. Puhtaus nousi esille alle 3-vuotiaiden kohdalla. Tätä vanhemmat perustelivat tartuntatautien minimoimisella. 3-5-vuotiaiden päivähoitossa koettiin tärkeänä tehtävänä ryhmässä olon ja sosiaalisten suhteiden opettelua. Kaverisuhteiden muodostamisessa toivottiin päivähoiton henkilökunnan auttavan tarvittaessa. Eräässä vastauksessa korostettiin lelopäivän tärkeyttä lapselle. Esiopetuksessa tärkeänä pidettiin perusasioiden, kuten turvallisuuden, hoivan ja sylin, lisäksi myös koulun

aloitusta tukevaa opetusta ja taitojen opettelua. Tärkeänä pidettiin lapsen itsenäisyyden tukemista, sosiaalisten taitojen ja ryhmässä olon opettelua. Esiopetuksessa tulee vanhempien vastausten mukaan olla entistä enemmän ohjattua toimintaa, kuitenkin leikin tärkeyttä unohtamatta. Opeteltavat asiat tulee opetella leikkien, tukien ja lasta kiinnostavalla tavalla. Tärkeinä opeteltavina asioina vanhemmat pitivät motoristen ja akateemisten taitojen vahvistamista, kuten kirjainten ja numeroiden opettelua, kädentaitojen harjaannuttamista ja liikuntaa. Esiopetuksessa vanhemmat pitivät tärkeänä, että henkilökunta osaa kannustaa, tukea ja innostaa lapsia janoamaan uutta tietoa. Esiopetuksen tulee olla turvallinen ja innostava oppimisympäristö. Myös yhteistyötä esiopetuksen ja koulun välillä pidettiin tärkeänä.

11.3 Kasvatuskumppanuutta vahvistavat asiat

Yksi haastattelulomakkeen kysymys koski sitä minkä asioiden vanhemmat kokivat vahvistavan kasvatuskumppanuutta kodin ja päivähoidon välillä. Kasvatuskumppanuutta vahvistavina asioina vanhemmat kokivat aktiivisen, rehellisen, avoimen ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen kodin ja päivähoidon välillä, niin että myös vaikeammat ja haastavammatkin asiat voidaan puhua yhdessä läpi. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että päivähoidon henkilökunta ja perhe kokevat yhdessä olevansa kasvatuskumppaneita ja samalla puolella lapsen hyväksi. Vanhempien mukaan yhteistyöllä havaitaan lapsen mahdollinen pahoinvointi ja pystytään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa puuttumaan ongelmakohtiin. Päivittäiset kohtaamiset ja varhaiskasvatuskeskustelut vanhemmat kokivat tärkeinä vuorovaikutuksen kannalta. Vanhemmat toivoivat kuulevansa päivähoidon henkilökunnalta positiivisia asioita, esim. kenen kanssa lapsi on leikkinyt ja mitä hän on tehnyt päivän aikana. Pysyvän henkilökunnan koettiin myös vahvistavan kasvatuskumppanuutta.

Muina kasvatuskumppanuutta vahvistavina asioina vanhemmat mainitsivat päivähoidon yhteiset tapahtumat, jossa on mahdollista keskustella vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvistä asioista muiden vanhempien kanssa ja saada näin vertaistukea. Eräässä vastauksessa pidettiin tärkeänä, että päivähoitopaikan arvot ovat yhteensopivat perheen arvojen kanssa.

Osassa vastauksissa nousi esille kritiikki perhepäivähoitajien työaikauudistusta kohtaan. Vastauksissa kritisoitiin myös mm. päiväkotia perhepäivähoidon varahoitopaikkana. Vastauksissa toivottiin päivähoidolta enemmän joustavuutta hoitoaikojen suhteen, asiakaslähtoisempää palvelua sekä palvelujen kehittämistä käyttäjäystävällisemmiksi. Eräältä vanhemmalta tuli ehdotus, että alle 3-vuotiaille kehitettäisiin ”reissuvihko” tai lappu, mihin olisi merkitty lapsen päivän aikana tapahtuneita asioita. Reissuvihossa voisi olla esimerkiksi unen määrä ja kuinka lapsi on syönyt päivän aikana.

12 Eettiset kysymykset ja luotettavuus

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistaessa täytyy pitää kokoajan mielessä miksi ja kenelle varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdään. Varhaiskasvatussuunnitelma on virallinen asiakirja ja sen tarkoituksena on toimia työvälineenä henkilökunnalle.

Varhaiskasvatussuunnitelman on oltava helppolukuinen ja mahdollisimman käytännönläheinen. Tärkeänä osana on myös lasten äänen saaminen kuuluviin sekä lasten osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman tekoon. On tärkeää pohtia, kuinka varhaiskasvatussuunnitelma saadaan palvelemaan parhaiten lapsia ja heidän perheitään.

Eettisenä haasteena oli vasutyöryhmien keskusteluissa se, että puhutaan asioista niin kuin ne nyt on Seutulan päivähoitoyksikössä, eikä puhuta asioista niin kuin niiden tavoitetila olisi. Seutulan päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa kirjoitettaessa tulee henkilökunnan kiinnittää erityistä huomiota siihen mitkä asiat todella toteutuvat Seutulan päiväkodissa ja alueen perhepäivähoitajien työssä. Seutulan päivähoiton toimintayksikön vasutyöryhmissä keskusteltiin myös tavoitteista ja päivähoiton ihannekuvasta. Nämä asiat olivat prosessin kannalta myös tärkeää käydä läpi. Näin voidaan luoda yhteiset tavoitteet tulevaisuutta varten. Näkemällä epäkohdat, voidaan toimintaa muokata vieläkin laadukkaammaksi.

Henkilökunnalle laatimani alkukyselylomakkeen luotettavuutta tarkasteltaessa täytyy huomioida, että toimintayksikön 19 työntekijästä 6 palautti minulle kyselylomakkeen ja näin ollen vastausprosentti oli 31,5 %. Vaikka vastaukset olivatkin samankaltaisia, vastausmäärän jäädessä pieneksi ei tulosta voida yleistää koko toiminta yksikön henkilökunnan mielipidettä kattavaksi. Henkilökunnan vasuillan, vasutyöryhmien ja kehittämispäivän materiaalin luotettavuustarkastelussa on kiinnitettävä huomiota keskusteluryhmiin osallistuneiden persoonallisuuksiin. Haasteena luotettavuuden kannalta voisi pitää sitä, että kaikki uskaltavat sanoa keskusteltaessa oman mielipiteensä. Työyhteisössä jokainen työntekijä on oma persoonansa, ja toiset ovat vahvempia tuomaan oman mielipiteensä esille kuin toiset.

Ohjatessani vasutyöryhmiä koin alussa haastavaksi olla kertomatta omaa mielipidettäni ryhmässä käsiteltävään aiheeseen, koska työyhteisö ja toimintatavat olivat minulle ennestään tuttuja. Varsinkin erään ohjaamani vasutyöryhmän kohdalla oman mielipiteen kertomatta jättäminen oli haastavaa, koska vasutyöryhmällä oli vaikeuksia päästä kiinni aiheeseen ja käsitellä sitä monipuolisesti. Jouduin johdattelemaan paljon keskustelua ja kertomaan esimerkkejä, jotta keskustelua aiheesta syntyi. Koin, että tämän vasutyöryhmän kohdalla oli kuitenkin hyvä asia, että olin työskennellyt Seutulan päiväkodissa, joten osasin kysyä heiltä oleellisia asioita. Prosessin edetessä minun oli yhä helpompi olla erilaisessa roolissa kuin olin

tottunut päiväkodilla olemaan, eikä oman mielipiteen kertomatta jättäminen tuottanut enää haastetta.

Varsinkin vasutyöryhmien keskusteluihin saattoi vaikuttaa se, että olin työyhteisölle tuttu. Vasutyöryhmien kokoontuessa olin ryhmän kanssa koko keskusteluajan, kun taas vasuillassa ja kehittämispäivässä kiertelin ryhmissä enkä ollut kokoajan yhden ryhmän kanssa. Uskon kuitenkin, että tuttuuteni vaikutti lähinnä positiivisesti työryhmien toimintaan. Keskustelijat kertoivat rehellisesti päivähoiton arjesta eivätkä pyrkineet silottelemaan totuutta. He kertoivat rehellisesti mihin toiminnassa pitäisi panostaa enemmän ja toivat esille kehittämiskohteita sekä konkreettisia ehdotuksia jolla päivähoiton toimintaa voisi parantaa. Jos olisin ollut työyhteisölle entuudestaan tuntematon, olisi työntekijöillä saattanut olla vaikeampi kertoa esimerkiksi epäkohdista.

Henkilökunnalle laatimaani palautekyselyyn vastasi 55 % toimintayksikön henkilökunnasta. Palautteen luotettavuuteen saattaa vaikuttaa se, että olin työyhteisön jäsenille ennestään tuttu. Annoin henkilökunnalle mahdollisuuden vastata palautteeseen nimettöminä, jonka ajattelin lisäävän vastausten rehellisyyttä. Kaikki saamani palaute oli positiivista, ainoastaan muutama vastaaja olisi toivonut uudistamisprosessille ja keskusteluille lisää aikaa. Pohdin, oliko palaute pääosin positiivista, koska olin työntekijöille entuudestaan tuttu. Kuitenkin oman arvioni sekä päiväkodin johtajan suullisen palautteen mukaan uudistamisprosessi oli onnistunut, mikä tukee henkilökunnan palautekyselyn tuloksen luotettavuutta.

Lasten kanssa työskennellessä eettisyys on aina läsnä. Haastattelutilanteessa kaikki lapset vastasivat mielellään kysymyksiin. Olin kuitenkin varautunut, että jotkut lapsista eivät haluaisi osallistua. Lapsille vastaaminen oli tietenkin vapaaehtoista. Haastatteluissa käytiin läpi ainoastaan päivähoitoon liittyviä asioita, eivätkä lapsetkaan tuoneet haastattelutilanteissa esille muita aiheita. Lasten haastatteluiden tuloksia voidaan pitää luotettavina, koska haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina, eivätkä lapset kuulleet toistensa vastauksia. Luotettavuutta tarkastellessa tulee kuitenkin huomioida, että haastattelin opinnäytetyötäni varten vain päiväkodin esiopetusryhmän lapset. Tulos olisi saattanut olla luotettavampi, jos olisin haastatellut lapsia myös päiväkodin muista ryhmistä sekä perhepäivähoidossa olevia lapsia. Tällöin haastattelun tulokset olisivat saattaneet olla monipuolisempia.

Eettinen kysymys liittyi myös vanhempien osallistamiseen. Pohdin, onko eettisesti oikein kysyä, jos asiat eivät kuitenkaan muutu heidän toivomikseen. Eräs vanhempi ilmaisi tyytymättömyytensä kunnallisen perhepäivähoidon nykytilaan ja varahoito järjestelyihin. Aloin pohtimaan onko oikein kysyä, kun en asialle mitään voi tehdä, eikä muutosta asiaan ole varmastikaan tulossa, koska muutokset on tehty työaikalain pohjalta. Vanhempien

kyselylomakkeen luotettavuutta tarkastellessa täytyy ottaa huomioon vastausten vähäinen määrä. Vastausprosentti oli 12 %. Pohdittaessa eettisyyteen liittyviä kysymyksiä, suurimpana nousee esiin vastaajien henkilöllisyyden salassa pitäminen.

Vanhemmat palauttivat kyselylomakkeet oman lapsensa päiväkotiryhmään tai perhepäivähoitajalle. Vastauksille oli varattu jokaiseen ryhmään oma kirjekuori, johon vastaukset kerättiin. Kyselyn laatiminen sähköisenä olisi saattanut nostaa vastausprosenttia. Sähköisessä kyselylomakkeessa olisi saattanut tulla erilaisia vastauksia, koska vanhemmat saattavat pitää sähköisessä versiossa vastaamista luotettavampana yksityisyyden suojaamisen kannalta. Päädyin paperiseen versioon, sillä ajattelin sen olevan vaivattominta vanhemmille. Pohdin, että kynnyks täyttää kysely sähköisessä muodossa saattaisi olla suurempi. Toisaalta paperiversiossakin on omat huonot puolensa, ne saattavat esimerkiksi hukkaa tai unohtua jonnekin. Uskon kuitenkin, että ne vanhemmat, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessiin, pääsivät osallistumaan.

13 Pohdinta

Tässä luvussa tarkastelen varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin onnistumista ja prosessin alussa asettamani tavoitteiden onnistumista. Pohdintaosuudessa olen tuonut esille myös varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin aikana toistuvasti esiin nouseita teemoja.

13.1 Uudistamisprosessin arviointi

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisessa käytettiin hyväksi päivähoitoyksikön henkilökunnan asiantuntijuutta liittyen varhaiskasvatukseen, vanhempien asiantuntijuutta liittyen heidän lapsiinsa sekä lasten asiantuntijuutta liittyen päiväkodin arkeen ja erityisesti leikkiin. Vantaan kaupungin vasutyöryhmän ideoimasta sisällysluettelosta oli paljon apua työskentelyssäni. Tämä auttoi varsinkin keskusteluaiheiden ideoinnissa ja pohtimisessa mikä on Seutulan päivähoiton toimintayksikön erityisyys.

Kartoittaessani henkilökunnan toiveita varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten laadin kyselylomakkeen, johon he vastasivat. Lisäksi olin laittanut päiväkodille esille muiden toimintayksiköiden erityyppisiä varhaiskasvatussuunnitelmia, joihin henkilökunta sai tutustua halutessaan. Kuten teoria osuudessa mainitsin, on tärkeää osallistaa henkilökunta prosessiin alusta alkaen. Alkukyselylomakkeella henkilökunta pystyi kertomaan toiveitaan uudistamiseen ja sen laajuuteen liittyen. Kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään myös kirjoitettaessa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelmaan tullaan laittamaan lasten piirroksia, joita

henkilökunta toivoi alkukyselylomakkeessa. Lisäksi usean vastaajan toiveena oli tehdä uudistetusta varhaiskasvatussuunnitelmasta tiiviimpi kuin edellisestä. Tämänkin toiveen, kuten muutkin alkukyselyn tulokset, olen koonnut päiväkodille toimittamaani materiaalipakettiin, joten varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa henkilökunta tulee varmasti kiinnittämään huomiota sen rakenteeseen.

Prosessin aloittaminen koko päivähoitoyksikön yhteisellä iltapalaverilla oli hyvä idea. Näin kaikki työntekijät saivat mahdollisuuden osallistua prosessin aloittamiseen. Vaikka iltapalaveriin ei kaikki työntekijät päässeetkään osallistumaan, koin että kaikki paikalla olleet osallistuivat hyvin. Onnistuin muuttamaan suunnitelmaani ja toimintaani hyvin lyhyellä varoitusajalla. En kokenut, että muutokset olisivat välttämättä olleet huono asia. Alun perin suunnitelmissa oli, että yksi ryhmä keskustelee yhdestä aiheesta. Johtuen henkilökunnan poissaoloista muutin ryhmien toimintaa niin, että kaikki ryhmät keskustelevat kaikista suunnittelemissani aiheista. Tämä olikin loppujen lopuksi hyvä ratkaisu, koska tällöin jokainen vasuiltaan osallistunut sai pohtia jokaista aihetta. Henkilökunta sai osallistua aiheiden pohdintaan laajemmin ja monipuolisemmin prosessin aikana. Vasutyöryhmissä aiheita oli yksi tai kaksi per työryhmä, ja jos vasuillassa henkilökunta olisi pohtinut vain yhtä aihetta per ryhmä, olisi yhden henkilön osallistuminen jäänyt kapeammaksi. Kun vasuillassa kaikki osallistujat pohtivat kaikkia suunnittelemissani aiheita, tuli esille erilaisia näkökulmia.

Vasutyöryhmien toiminta oli mielestäni onnistunutta. Oli hyvä, että henkilökunta sai itse valita mihin vasutyöryhmään osallistui, näin varmistettiin henkilökunnan motivaatio ja kiinnostus keskusteltavaa aihetta kohtaan. Henkilökunta koki palautteen perusteella vasutyöryhmät toimiviksi ja piti hyvänä, että vasutyöryhmään osallistujat olivat eri tiimeistä. Vasutyöryhmien toimintaa olisi voinut muuttaa niin, että olisin suunnitellut teemahaastattelurungon, jonka pohjalta henkilökunta olisi pohtinut teemaan liittyviä aiheita. Teemahaastattelurungon ympärille olisi voinut laittaa apukysymyksiä, jotka olisivat ehkä auttaneet keskustelijoita pysymään aiheessa ja toisaalta apukysymykset olivat auttaneet myös niitä keskustelijoita, joiden oli hankala päästä alkuun keskustelussa. Toisaalta teemarunko olisi voinut johdatella keskustelijoita liikaa, ja he olisivat keskustelleet vain ennalta mietityistä aiheista. Tällöin päivähoitoyksikön omaleimaisuus ja erityisyys ei ehkä olisi tullut niin voimakkaasti esille.

Prosessiin osallistuneet työntekijät pohtivat paljon päivähoiton ideaalitulannetta. Varhaiskasvatussuunnitelmien haasteena on saada ne kuvaamaan päivähoiton arkea totuuden mukaisesti ja saada suunnitelmaan kirjatut asiat toteutumaan myös käytännön työssä. Laadukkaan päivähoiton kriteereiden pohtiminen on mielestäni tärkeää, jotta työyhteisö voi työskennellä ideaalitulanteen saavuttamiseksi. Vaikka päivähoiton haavekuvaa pohdittiinkin, työntekijät pystyivät silti puhumaan totuudenmukaisesti varhaiskasvatuksen toteutumisesta

tällä hetkellä Seutulan päivähoiton toimintayksikössä. Varsinkin vasutyöryhmissä he toivat esille hyviä kehittämisehdotuksia käytännön työhön päivähoitossa. Ideointivaiheen lisäksi on tärkeää panostaa myös ideoiden toteuttamiseen.

Olisin toivonut, että perhepäivähoitajat olisivat voineet osallistua prosessin eri vaiheisiin enemmän. Perhepäivähoitajat osallistuivat prosessin aikana vasuiltaan ja kehittämispäivään. Lisäksi he vastasivat alkukyselyyn ja palautekyselyyn. Perhepäivähoitajien osallistuminen vasutyöryhmiin olisi kuitenkin ollut haastavaa, koska vasutyöryhmät toimivat päiväkodilla ja perhepäivähoitajat työskentelevät omissa kodeissaan. Perhepäivähoitajille olisi voinut pitää uudistamisprosessin aikana oman illan, jossa he olisivat saaneet pohtia perhepäivähoidon osuutta varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kuitenkaan kehittämispäivässä keräämistäni palautteissa ei noussut esille tyytymättömyyttä perhepäivähoitajien osallistumisen määrästä.

Kaiken kaikkiaan minulle jäi tunne, että henkilökunnalle ohjaamani prosessi oli onnistunut. Sain henkilökunnan osallistettua ja he kaikki arvioivat saaneensa osallistua tarpeeksi uudistamisprosessiin. Muutama palautekyselyyn vastanneista olisi toivonut enemmän aikaa uudistamisprosessille. Varsinkin vasutyöryhmät koin erittäin toimiviksi. Vasutyöryhmille varaamani viisi kokoontumiskertaa olivat arvioni mukaan riittävät, koska jokainen päiväkodin työntekijä pääsi osallistumaan johonkin ryhmään. Muutama päiväkodin työntekijä osallistui kahteen vasutyöryhmään.

Vasutyöryhmille varaamani aika (1,5 tuntia) oli mielestäni riittävä. Tässä ajassa henkilökunta pystyi käsittelemään aihetta monipuolisesti ja laajasti. Henkilökunta jaksoi tämän ajan keskittyä aiheeseen, eivätkä keskustelut alkaneet rönsyilemään pahasti. Jos vasutyöryhmien toimintaan varattu aika olisi ollut lyhyempi, aiheen käsittely olisi saattanut jäädä suppeammaksi, eikä henkilökunnalle olisi jäänyt aikaa jakaa kokemuksiaan ja tietämystään niin monipuolisesti kuin nyt. Vasutyöryhmien kokoontumisaikaa ei myöskään olisi voinut pidentää, koska silloin se olisi saattanut rasittaa liikaa päiväkodin muuta toimintaa, koska henkilökunta olisi ollut poissa lapsiryhmistä myös muulloinkin kuin ulkoilu-aikaan. Keskusteluajan ollessa pidempi henkilökunnan olisi saattanut olla loppuvaiheessa vaikeampi keskittyä ja pysyä aiheessa.

Uudistamisprosessin aikana toteuttamani lasten haastattelut koin toimiviksi. Päivähoitossa tulee mielestäni yhä enemmän kuunnella lasten toiveita ja kysyä heidän mielipidettään päivähoiton arkeen liittyen. Näin varmistetaan toiminnan lapsilähtöisyys. Tällaisella opinnäytetyöhöni liittyneellä haastattelulla voi olla tarvetta päivähoitossa toimintaa arvioidessa ja kehitettäessä. Haastattelu auttaa kartoittamaan lasten ajatuksia päivähoiton arjesta. Toisena vaihtoehtona on kuunnella lasten toiveita jokapäiväisissä toimissa, jota päivähoitossa paljon tehdäänkin. Tällöin lasten ajatukset tulevat spontaanisti esille ja

ehdotukset saattavat olla monipuolisempia kuin haastattelutilanteessa. Kuitenkin arjesta poimittujen ajatusten ja vinkkien haasteena on se, etteivät ne vain unohdu arjen kiireessä. Hyvänä ideana Lapsen ääni- oppaassa (Pelastakaa lapset ry) oli sijoittaa jokaiseen leikkitilaan esimerkiksi vihko, johon lapsilta esiin nousseet ideat voi kirjata ylös heti tuoreeltaan. Tällöin ne eivät pääse unohtumaan.

Seutulan päivähoiton toimintayksikössä on tartuttu toteuttamissani haastatteluissa esiin nousseisiin aiheisiin, yhtenä esimerkkinä esiopetusryhmän päiväunikäytäntö. Asiaa on pohdittu muun muassa viikkopalaverien yhteydessä. Prosessin aikana esiin tulleita aiheita on siis lähdetty työstämään päivähoiton arjessa ja esimerkiksi esiopetusikäisten päiväunikäytäntöä tullaan kehittämään niin, että se vastaisi mahdollisimman hyvin vanhempien ja lasten toiveita päivähoiton mahdollisuuksien mukaan.

Sain melko vähän vastauksia lasten vanhemmille suunnattuun paperiseen kyselylomakkeeseen. Koin kuitenkin, etten voinut paljoa vaikuttaa vanhempien vastaamisinnostukseen. Koin, että tein voitavani kyselylomakkeiden ”mainostamisessa”. Myös päiväkodin henkilökunta ja perhepäivähoitajat jakoivat aktiivisesti kyselylomakkeita vanhemmille suoraan, mutta lomakkeita ei kuitenkaan palautunut minulle toivottua määrää. Jälkeenpäin mietin olisiko vastauksia tullut enemmän, jos olisin tehnyt kyselyn sähköisenä. Niistä kyselylomakkeista, jotka minulle palautuivat takaisin, sain hyviä ja laajoja vastauksia. Sain myös vanhemmilta käytännön vinkkejä miten esimerkiksi kasvatuskumppanuutta voitaisiin vahvistaa Seutulan päivähoitoyksikön henkilökunnan ja perheiden välillä. Opinnäytetyöni aiheeseen liittyen olisi ollut mielenkiintoista tutkia vielä enemmän vanhempien toiveita päivähoitoon liittyen. Vanhempien mielipiteitä olisi voinut tutkia muun muassa teemahaastatteluilla tai keskusteluilloissa.

Seutulan päiväkodissa syksyllä 2012 järjestetyssä vanhempainillassa työskenneltiin varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisen parissa ja keskusteltiin myös opinnäytetyössäni pohdittuja aiheita. Vanhempainillassa saatua materiaalia tullaan käyttämään Seutulan päivähoiton toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistaessa. Esittelin vanhemmille opinnäytetyöni pääkohtia syksyn vanhempainillassa.

Kehittämispäivä oli hyvä paikka lopettaa prosessi. Toimintakausi oli lopuillaan ja kaikki varhaiskasvatussuunnitelman uudistamiseen liittyvä materiaali oli kerätty valmiiksi syksyllä alkavaa kirjoitustyötä varten. Pidin tärkeänä, että kaikki prosessiin osallistuneet olivat yhdessä lopettamassa prosessia minkä myös aloitimme yhdessä. Samassa kaikilla oli mahdollisuus antaa palautetta prosessin toimivuudesta. Seutulan päivähoiton toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman työstöä jatketaan syksyn 2012 aikana.

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisen parissa tullaan työskentelemään mm. päiväkodin vanhempainillassa.

Ohjaamani uudistamisprosessin tuoman kokemuksen mukaan varhaiskasvatussuunnitelmia uudistettaessa on tärkeää ottaa prosessiin mukaan päivähoidon henkilökunta. Keskustelemalla varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvistä asioista henkilökunta pääsee osalliseksi uudistamiseen. Kaikilla työyhteisön jäsenillä tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön. Erityisen toimivaksi keinoksi osallistaa henkilökuntaa koin suunnittelemani vasutyöryhmät, joissa henkilökunta pääsi jakamaan tietämystään ja keskustelemaan aiheesta toistensa kanssa. Vasutyöryhmien hyvänä puolena oli myös, että ryhmät kokoontuivat työpäivän aikana. Päivähoidon työyhteisö on moni ammatillinen, joten yhteiset kokoontumiset ovat hyvä paikka jakaa tietoa ja osaamista eri ikäisten ja koulutustaustan omaavien työntekijöiden kesken. Koin, että tärkein ja toimivin työtapo varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa ovat keskustelut.

Keskustelujen kautta myös ns. hiljaista tietoa voidaan jakaa henkilökunnan kesken. Osaamisen ja hiljaisen tiedon jakamisen tapoja on monia. Ne voivat olla keskusteluja muiden työntekijöiden kanssa, tilanteita missä kokeneempi työntekijä ohjaa kokemattomampaa, neuvonta- tai opetustilanteita sekä palavereja ja koulutustilanteita. (Toom, Onnismaa & Kajanto 2008:265.) Olen aina pitänyt tiedon ja osaamisen jakamista tärkeänä osana varhaiskasvatustyötä. Uudistamisprosessin aikana tämä tunne vain vahvistui. Koin hyvänä, että keskusteluihin osallistui moni ammatillinen joukko työntekijöitä, jolloin vähemmän aikaa työskennelleillä oli mahdollisuus oppia kokeneemmilta työntekijöiltä. Ohjaamalla henkilökunnan keskusteluja opin itse myös paljon, ja sain vinkkejä käytännön työhön päiväkodissa, esimerkiksi pienryhmätoiminnan toteuttamiseen. Henkilökunta käsitteli mielestäni aiheita prosessin aikana monipuolisesti, joten myös keskusteluiden avulla jaettu tieto oli monipuolista.

Koin mielenkiintoisena osa-alueena myös vanhempien osallistumisen prosessiin. Mielestäni varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa on tärkeää kuunnella vanhempien mielipiteitä. Jos ohjaisin varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessia uudestaan, järjestäisin vanhemmille keskusteluiltoja, joissa keskusteltaisiin varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueista. Lisäksi jakaisin mahdollisen kyselylomakkeen vanhempainillan yhteydessä, jolloin vastausmäärä olisi isompi.

Lasten mielipidettä kartoitettaessa varhaiskasvatussuunnitelmaan, voisi jokaisen henkilökunnan jäsenen sitouttaa poimimaan lasten mielipiteitä arjessa. Tällöin vastaukset saattaisivat olla monipuolisempia kuin haastattelun kautta saadut vastaukset. Kaiken kaikkiaan varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin tuoman kokemuksen perusteella

voin todeta, että kaikkien osapuolten, henkilökunnan, lasten ja vanhempien, osallistaminen prosessiin on tärkeää. Näin varhaiskasvatussuunnitelmasta saadaan aidosti koko yhteisön yhteinen tuotos, jonka suunnitteluun kaikki osapuolet ovat osallistuneet.

13.2 Uudistamisprosessissa esiin nousseet teemat

Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin aikana esiin nousivat toistuvasti, niin henkilökunnan kuin vanhempienkin vastauksissa ja keskusteluissa, kasvatuskumppanuuden arvostaminen sekä leikin tärkeys. Molemmat esiin nousseet aiheet, kasvatuskumppanuus ja leikki, tulevat useasti esille myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005), mikä kertoo niiden olevan tärkeitä asioita niin yksilötasolla kuin valtakunnallisestikin. Päivähoidon rauhallisuutta arvostivat myös sekä vanhemmat että päivähoidon työntekijät. Seutulan alueen monipuolista luontoa, sekä ulkoilumahdollisuuksien käyttämistä vanhemmat pitivät tärkeänä. Myös henkilökunta nosti aiheen esille keskusteluissaan.

Vanhemmat pitivät tärkeänä, että lapsilla on päivähoitossa ohjatun toiminnan lisäksi aikaa myös vapaaseen leikkiin. Ohjattua toimintaa ja vapaata leikkiä toivottiin olevan sopivassa suhteessa päivähoitopäivän aikana. Tärkeänä vanhemmat pitivät myös sosiaalisten taitojen opettelua sekä ystävyyssuhteiden solmimista. Myös lasten haastatteluissa korostui leikin tärkeys. Melkein jokainen haastatteluun osallistunut lapsi kertoi leikin olevan kivointa päiväkodissa. Haastattelemani lapset olivat esiopetusikäisiä, joten heidän päiviinsä sisältyy leikin lisäksi myös esiopetustuokio sekä enemmän ohjattua toimintaa, kuin päivähoitossa olevilla nuoremmilla lapsilla. Heidän vastauksensa saavat pohtimaan leikin tärkeyttä lapsen elämässä. Esiopetusikäiset ovat päivähoiton vanhimpia, melkein jo koululaisia ja heillekin leikki oli tärkeintä. Tästä voisi päätellä sen olevan tärkeää myös alle 6-vuotiaille päivähoitossa oleville lapsille.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan leikin olevan lapsille ominainen tapa toimia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 20). Leikkiessä muodostuu lasten välisiä ystävyyssuhteita ja leikkiessä toimitaan yhdessä. Leikki antaa mahdollisuuden vastavuoroisille tunteille sekä keskusteluille. Yhteisissä leikeissä lapset oppivat sosiaalisia taitoja, mutta myös toimimaan ryhmänä. (Karila ym. 2006:164.) Omaehtoiselle leikille pitää olla aikaa ja rauhaa. Leikin edellytyksenä on leikkitila, leikki tarvitsee rajatun ja muokattavan tilan. Leikki syntyy oikeista tavaroista ja materiaaleista. Lapset ottavat oppia aikuisten maailmasta. Aikuiset antavat lapsille mallin, kuinka elämää eletään, kuinka käyttäytyään ja miten toimitaan erilaisissa rooleissa. Leikin edellytyksenä on aito läsnäolo ja vuorovaikutus. Leikin avulla lapsi ymmärtää kuinka ihmiset toimivat keskenään. (Mikkola & Nivalainen 2010: 55.) Aikuisten rooli lasten leikissä on tukea ja ohjata leikkiä. Aikuisten osallistuminen kannustaa lapsia pitkäkestoiseen leikkiin. Aikuinen voi leikkiin osallistuessaan myös rohkaista ja tukea arkoja ja

vetäytyviä lapsia osallistumaan leikkiin. (Mikkola & Nivalainen 2010:54.) Seutulan päiväkodin johtajan kertoman mukaan leikki on myös Vantaan varhaiskasvatuksen painopisteenä seuraavat pari vuotta. Kaupunki tulee kouluttamaan henkilökuntaa leikin tiimoilta.

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan päivähoidon henkilöstön ja vanhempien sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen hyväksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyy kodin ja päivähoiton työntekijöiden tiedot ja kokemukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005:31.) Kasvatuskumppanuudessa kasvattajilla ja vanhemmilla on samanarvoiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot lapsesta. Tavoitteena on, että nämä tiedot ja taidot toimia lapsen kanssa yhdistyvät lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. (Kaskela & Kekkonen 2007:17.) Vuorovaikutus vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden välillä toimii kodin ja päivähoiton yhdistävänä linkkinä, jolloin lapselle muodostuu ehyt kasvuympäristö (Karila ym. 2006: 91). Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin aikana esille nousi, että kasvatuskumppanuutta vahvistavina tekijöinä sekä vanhemmat että päivähoiton henkilökunta piti rehellistä, avointa ja luottamuksellista kommunikointia päivähoiton ja kodin välillä. Henkilökunta piti tärkeänä panostaa päivähoiton aloitusvaiheeseen, ja luoda luottamuksellinen suhde heti alusta alkaen. Nämä teemat nousivat esille henkilökunnan vasutyöryhmissä sekä vasuillassa.

Seutulan päivähoiton toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessin aikana nousi esille, että pieniä ryhmiä tai vaihtoehtoisesti pienryhmätoimintaa pidettiin tärkeänä niin henkilökunnan kuin vanhempienkin keskuudessa. Henkilökunta koki, että pienissä ryhmissä toimiminen on rauhallisempaa ja jokaista lasta pystyy huomioimaan yksilöllisemmin kuin suuressa ryhmässä. Pienryhmissä voidaan turvata leikkirauha ja päiväkodin tiloja pystytään käyttämään monipuolisemmin. Myös vanhemmat toivat päivähoiton rauhallisuuden esille kyselylomakkeen vastauksissa. Mikkolan ja Nivalaisen (2010: 31-33) mukaan lapsen on pienessä ryhmässä helpompaa ja turvallisempaa hallita omaa toimintaansa, olla oma itsensä ja tulla nähdyksi yksilönä. Pienryhmätoiminnan avulla lapsilla on mahdollisuus oppia tunnistamaan omien tekojensa seurauksia ja vaikutuksia toisiin ihmisiin. Pienryhmässä aikuisen on helpompi havainnoida ja ohjata lapsia. Aikuinen pystyy paremmin keskittymään lapsiin yksilöllisesti ja saa kokemuksen siitä, että hän on todella kohdannut päivän aikana ryhmänsä lapset.

Seutulan päiväkodin ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia monenlaiseen ulkoiluun. Vanhemmat pitivät tärkeänä niiden hyödyntämistä, ja henkilökunta toi keskusteluissa esille niiden tärkeyden. Päiväkodin iso piha tarjoaa jo itsessään paljon mahdollisuuksia monipuoliseen ulkoiluun. Päiväkodin jokainen ryhmä tekee viikoittain metsäretkiä läheiseen metsään. Läheisellä pellolla kasvaa auringonkukkia, joita päiväkodin lapset ovat käyneet poimimassa. Talvisin lähiympäristössä on hyvät mahdollisuudet esimerkiksi hiihtämiseen, luisteluun sekä

mäenlaskuun. Monipuolisten mahdollisuuksien hyödyntäminen tuo vaihtelua päiväkodin arkeen. Perhepäivähoitajilla on mahdollisuus käyttää päiväkodin tiloja. Tämän lisäksi perhepäivähoitajat kokoontuvat yhdessä kerran viikossa läheiselle Königstedtin koululle.

Olen työskennellyt päiväkodissa ja varhaiskasvatus on minulle tuttu kenttä, mutta varhaiskasvatussuunnitelman tekoon en ole ennen opinnäytetyö prosessia perehtynyt. Olen laatinut lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia yhdessä vanhempien kanssa, mutta varhaiskasvatussuunnitelma niin kunnallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla oli minulle ennestään melko tuntematon. Työskennellessäni päiväkodeissa olen tutustunut yksikköjen varhaiskasvatussuunnitelmiin, ja olenkin havainnut, että usein varhaiskasvatussuunnitelmista puuttuu yksikön omaperäisyys. Seutulan päivähoidon toimintayksikössä halutaan tuoda esiin mm. pienryhmätoimintaa, luonnon läheisyyttä ja lähiympäristön tuomia mahdollisuuksia sekä yksikön pienuutta, kaikki työntekijät tuntevat kaikki hoidossa olevat lapset. Tämä on tärkeää tuoda esille myös yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa.

13.3 Tavoitteiden saavuttaminen

Opinnäytetyöni on ajankohtainen, koska Vantaan kaupungin kaikki päivähoitoyksiköt tulevat uudistamaan varhaiskasvatussuunnitelmansa lähitulevaisuudessa. Opinnäytetyöni oli hyödyllinen, koska siitä on käytännön hyötyä työyhteisölle. Opinnäytetyöprosessin aikana erilaisissa kokoontumisissa tuotettu materiaali tulee varmasti käyttöön ja auttaa työyhteisöä varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa.

Opinnäytetyöni tavoitteina olivat

- Osallistaa henkilökunta, lapset ja vanhemmat prosessiin
- Tuottaa materiaalia varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten

Koin, että sain osallistettua prosessiin henkilökunnan monipuolisesti. Olin tiiviissä yhteistyössä koko prosessin ajan Seutulan päiväkotiin. Tein yhteistyötä niin päiväkodin johtajan kuin henkilökunnankin kanssa. Koin, että he lähtivät innolla mukaan uudistamisprosessiin ja tukivat opinnäytetyöni valmistumista. Varsinkin vasutyöryhmien toiminnan koin olevan heille mieluista, ja tämä tuli esille henkilökunnan palautteessakin. Koin, että sain pidettyä langat käsissäni koko työskentelyn ajan. Lisäksi vanhemmat ja lapset osallistuivat prosessiin. Vanhempien kyselylomakkeen vastausprosentti oli odotettua pienempi, mutta kuitenkin saamieni vastausten avulla pystyin kartoittamaan vastanneiden vanhempien toiveita päivähoitoon liittyen. Lapset osallistuivat prosessiin kuuluneeseen haastatteluun innoissaan.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa materiaalia varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten. Opinnäytetyöni mielestäni saavutti tavoitteen, koska materiaalia kertyi hyvin ja

kokosin materiaalin niin, että vain pienillä muutoksilla uskon sen olevan valmis liitettäväksi suoraan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Prosessin aikana varsinkin henkilökunta pohti asioita monista eri aiheista, mikä takaa sen, että varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista varten kerätty materiaali on monipuolista.

Henkilökohtaisina tavoitteinani olivat

- Tutustua varhaiskasvatussuunnitelmiin valtakunnallisella, kunnallisella ja yksikkötasolla
- Saada kokemusta aikuisryhmien ohjaamisesta
- Ohjata uudistamisprosessi hyvin
- Pysyä aikataulussa niin prosessin ohjaamisen kuin opinnäytetyön valmistumisen kanssa

Opinnäytetyöni aikana tutustuin monipuolisesti varhaiskasvatussuunnitelmiin niin valtakunnallisella, kunnallisella kuin yksikkötasolla. Prosessin aikana kertyneestä tietämyksestä on varmasti hyötyä tulevaisuudessa työskennellessäni varhaiskasvatuksen parissa. Opinnäytetyöprosessin aikana ymmärsin myös miten jatkuvan kokonaisuuden varhaiskasvatussuunnitelmat luovat valtakunnalliselta tasolta lapsikohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan saakka. Ymmärsin myös valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman vaikutuksen päivähoiton arkeen, se toimii luo pohjan kaikella varhaiskasvatuksessa toteutettavalle toiminnalle.

Opinnäytetyöni teoriaosuuteen perehtyminen antoi paljon vinkkejä työskentelyyn tulevaisuudessa. Tutustuessani osallisuuden teoriaan sain paljon käytännön vinkkejä lasten osallisuuden lisäämiseen päivähoitossa. Sain myös ymmärryksen siitä, että lasten osallisuus voi olla pieniä asioita, vaikka ”vain” oman ruokailupaikan valinta. Pienet askeleet osallisuuden lisäämiseksi voivat johtaa lopulta isompiin askeleisiin ja entistä lapsilähtöisempään työskentelyyn. Lasten osallisuuden lisääminen on aihe, johon päivähoitossa pitäisi panostaa yhä enenevässä määrin. Myös vanhempien osallisuuden päivähoitossa koen tärkeäksi. Mielestäni päivähoiton ja vanhempien yhteistyötä tulee kehittää, jotta päivähoitopalvelut saadaan vieläkin paremmin perheitä palveleviksi. Kehittämisen alueita ovat mielestäni mm. päivähoiton joustavuus perheiden tarpeiden mukaan sekä kasvatuskumppanuuden vahvistaminen. Keinoina voisi olla esimerkiksi kiireettömän tunnelman luominen ryhmään vanhempien tuodessa ja hakiessa lasta, jolloin vanhempien on ehkä helpompi jäädä keskustelemaan henkilökunnan kanssa. Keskustelut vahvistavat luottamuksen rakentumista perheen ja henkilökunnan välillä.

Minulla ei ollut kokemusta aikuisten ohjaamisesta ennen uudistamisprosessin alkua. Prosessin alkuvaiheessa koin epävarmuutta osaamisestani, ja oman roolini esimerkiksi vasutyöryhmien toiminnassa koin haastavaksi. Prosessin aikana oma tietämys aiheesta kasvoi ja minulle

hahmottui yhä selvemmin millaisista asioita varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa kannattaa keskustella. Onnistuneiden ohjauskertojen myötä myös usko omaan osaamiseen kasvoi ja sain lisää varmuutta tekemiseeni. Haastavana koin prosessin alkuvaiheessa sen, että olen itse työskennellyt Seutulan päiväkodissa ja kuulunut työyhteisöön. Opinnäytetyötä tehdessä minun roolini oli erilainen ja toimin prosessin vetäjänä, jonka roolin omaksuminen oli alussa hankalaa.

Tein opinnäytetyöni yksin. Halusin tehdä työni yksin aikataulullisista syistä. Yksin tekeminen oli välillä haastavaa, koska piti itse tehdä kaikki päätökset esimerkiksi rajaamiseen liittyen. Onneksi tein tiivistä yhteistyötä päiväkodin kanssa, joten pystyin kysymään heidän mielipidettään minua askarruttaviin asioihin. Päivähoitoyksikön henkilökunta oli minulle ennestään tuttuja, joten lähestyminen oli helppoa. Toisaalta työyhteisön tuttuus saattoi aiheuttaa sen, etten pohtinut asioita niin monipuolisesti, kuin jos olisin tutustunut työyhteisöön ensimmäistä kertaa vasta opinnäytetyöprosessin alkaessa. En ehkä myöskään esittänyt joitakin kysymyksiä henkilökunnalle, koska tiesin miten asiat Seutulan päivähoidon toimintayksikössä ovat.

Prosessissa pysyttiin mielestäni hyvin aikataulussa ja kaikki suunnitellut tapaamiset ja keskusteluryhmät kokoontuivat ajallaan. Myös eräs päivähoitoyksikön työntekijä mainitsi palautteessaan, että hänen mielestään prosessissa pysyttiin aikataulussa. Ainoastaan vanhempien kyselylomakkeen palauttamisaikaa jouduttiin jatkamaan, siitä syystä, ettei kyselylomakkeita palautunut tarpeeksi. Myös opinnäytetyöni kirjallisen raportin osuus valmistui suunnitellussa aikataulussa.

Prosessinomainen tavoitteellinen työskentely oli minulle mielenkiintoinen oppimisen paikka. Varsinkin prosessin alkuvaihe oli mielenkiintoinen, koska prosessin eteneminen ja lopputulos oli vielä epäselvää. Henkilökunnan tuottaman materiaalin määrä ja vanhempien vastausten lukumäärä selvisi vasta prosessin edetessä. Prosessin kokonaisuuden hahmottaminen oli alkuvaiheessa hankalaa, koska prosessi koostui monesta eri osasta. Prosessin edetessä kaikki kuitenkin selkiintyi melko pian.

Työyhteisön tavoitteena oli

- Jokainen työyhteisön jäsen osallistuu uudistamisprosessiin

Koin, että jokainen työyhteisön jäsen sai osallistua prosessiin. Perhepäivähoitajat ja esiopetuksen tiimi osallistui prosessiin vastaamalla alkukyselyyn, osallistumalla vasuiltaan ja kehittämispäivään ja vastaamalla kehittämispäivässä jakamaani palautekyselyyn. Seutulan päiväkodin 1-5-vuotiaiden ryhmien henkilökunta osallistui vastaamalla alkukyselyyn, osallistumalla vasuiltaan, vasutyöryhmiin ja kehittämispäivään sekä vastaamalla

palautekyselyyn. Saamissani palautteissa kaikki kokivat saaneensa osallistua tarpeeksi prosessiin, osa vastaajista mainitsi, että aikaa voisi olla aina enemmän asioiden läpi käymiseen. Mielestäni työyhteisön tavoite saavutettiin, ja päivähoitoyksikön henkilökunta voi siirtyä kirjoittamaan varhaiskasvatussuunnitelmaa keräämääni materiaalia apuna käyttäen.

Lähteet

- Alila K. & Kronqvist E-L. 2007. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. Toinen muuttamaton painos. Selvityksiä 2007:72. Helsinki: Yliopistopaino.
- Arvo-visioproessi muistiinpanot, Seutulan toimintayksikkö 7.10.10. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi/varhaiskasvatus.
- Gretschel A. & Kiilakoski T. 2008. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. 2. muuttamaton painos. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Karila K., Alasuutari M., Hännikäinen M., Nummenmaa A.R. & Rasku- Puttonen H. (toim.). 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Kaskela M. & Kekkonen M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.
- Keskinen S. & Virjonen H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.
- Kronqvist E-L., Jokimies J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi- selvityksestä. Stakes. Raportteja 22/2008. Helsinki: Valopaino.
- Laajennettu aluekokous 1.2.2012. - muistiinpanot. Kivitö-Aviapolis- päivähoitoalueen päiväkotien johtajien ja konsultoivien erityislastentarhanopettajien aluekokous. Vantaa.
- Lapsen ääni- tarina minulta. Pelastakaa lapset ry. Viitattu 29.8.2012.
http://pelastakaaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/4119cbee97eb4d6838ab93e42504395e/1346229860/application/pdf/593507/lapsen_aani_tarina%20minulta_web%20161111.pdf
- Lasten oikeuksien sopimus. 2009. Viitattu 22.8.2012.
http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko
- Mikkola P. & Nivalainen K. 2010. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010- luvun varhaiskasvatukseen. 3. painos. Pedatieto. Saarijärven Offset Oy.
- Nummenmaa A.R. & Karila K. & Joensuu M. & Rönholm R. 2007. Yhteisöllinen suunnittelu päiväkodissa. Tampere: Tampere University Press.
- Oranen M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Ensi - ja turvakotien liiton raportti 7. Helsinki: Multiprint.
- Paasivaara L., Suhonen M. & Virtanen P. 2011. Projektijohtaminen hyvinvointipalveluissa. Helsinki: Tietosanoma.
- Pakillinen työkaluja. Välineitä Vantaan päivähoitoyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien päivittämiseen. 2012. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi. Varhaiskasvatus.
- Seutulan päivähoiton toimintayksikön arvot 2011-2012. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi. Varhaiskasvatus.
- Strategiatyöväline esimiehelle ja henkilöstölle - arvot, toiminta-ajatus ja visio. 2010. Vantaan kaupunki. Taloussuunnittelu.

THL. 2012. Viitattu 14.9.2012.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/toimintatavat/yksikon_varhaiskasvatussuunnitelma

Toikko T. & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Toimintayksiköiden opetussuunnitelmatyön valmistelu- muistio. Alueellinen keskustelukierros. 2012. Vantaan kaupunki. Lounassalo J., Hämäläinen P., Hotinen T., Karlsson L., Pitko T-L.

Toom A. , Onnismaa J. & Kajanto A. 2008. Hiljainen tieto -tietämistä, toimimista ja taitavuutta. 2. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen arvot, visio ja toiminta-ajatus 2011-2015-esitys.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Toinen tarkastettu painos. Stakes. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Venninen T., Leinonen J. & Ojala M. Työpapereita 2010:3. ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi. ” -Lasten osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Socca- Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. VKK- Metro, varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö.

Venninen T., Leinonen J., Rautavaara- Hämäläinen M. & Purola K. Työpapereita 2011:2. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Socca- Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. VKK- Metro, varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö.

VOOPS. Oppimis- ja opetussuunnitelma 0-8 -vuotiaille lapsille varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. 2005. Vantaan kaupunki. Viitattu 28.8.2012.

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/31206_Voops.pdf

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake henkilökunnalle

1. Minkälainen on lapsen hyvä päiväkotipäivä?

2. Mitä mieltä olet nykyisestä opetussuunnitelmasta? Onko se sinulle tuttu?

3. Toivotko, että opetussuunnitelma uudistetaan kokonaan vai päivitetäänkö se uusien osien mukaiseksi?

4. Entä mitä toivoisit opetussuunnitelmaan jäävän? Mitkä osat koet hyväksi?

5. Millaista ulkoasua toivoisit uudistetulle opetussuunnitelmalle?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2. Haastattelulomake lapsille

1. MIKÄ ON KIVOINTA PÄIVÄKODISSA?

---

2. MISTÄ SISÄLEIKEISTÄ TYKKÄÄT ENITEN PÄIVÄKODISSA?

---

3. MITÄ LEIKKEJÄ TYKKÄÄT LEIKKIÄ ULKONA?

---

4. MITÄ LEIKKEJÄ TOIVOISIT PÄIVÄKODISSA OLEVAN?

---

5. MIKÄ ON KIVOINTA ESKARISSA/ VISKARISSA?

---

6. ONKO JOKU ASIA MISTÄ ET PIDÄ PÄIVÄKODISSA?

Liite 3. Saatekirje ja kyselylomake vanhemmille

Hei vanhemmat!

kevät 2012

Olen sosionomiopiskelija Laurea- ammattikorkeakoulusta. Työskentelin syksyn Tammenterhojen ryhmässä lastentarhanopettajan sijaisena. Nyt suoritan esimiesharjoittelua Seutulan päiväkodissa ja teen myös opinnäytetyöni Seutulan päivähoitoyksikköön. Opinnäytetyöni aihe on Seutulan päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi.

Uudistamisprosessi käynnistyy kevään 2012 aikana.

Päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdat ja niiden toteutuminen päivähoidon arjessa. Seutulan päivähoitoyksikössä varhaiskasvatussuunnitelma on ollut aikaisemmin nimellä Seutulan päivähoitoyksikön opetus- ja oppimissuunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistetaan yhdessä koko päivähoitoyksikön henkilökunnan kanssa. Myös lasten mielipidettä kysytään.

Toivoisimme, että myös te vanhemmat osallistuisitte varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessiin vastaamalla tähän kyselyyn. Vastuksianne tullaan käyttämään Seutulan päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisessa sekä päivähoidon kehittämisessä entistäkin laadukkaammaksi.

Ohessa vastauslomake.

Kiitos vastauksestasi!

Yhteistyöterveisin

Sanna Helmi
sosionomiopiskelija (AMK)
Laurea- amk
sanna.helmi@laurea.fi

1. Millainen on mielestäsi hyvä päivähoitopäivä lapsellesi?

2. Mitkä asiat koet tärkeimmäksi päivähoitossa?

- alle 3-vuotiailla

- 3-5-vuotiailla

- esiopetuksessa?

3. Minkä asioiden koet vahvistavan kasvatuskumppanuutta kodin ja päivähoiton välillä?

4. Vasun kirjoitustyö alkaa syksyllä. Olisitko innokas itse osallistumaan vasun työstämiseen ja kirjoittamiseen? Olisitko innokas osallistumaan johonkin muuhun vasun uudistamiseen liittyvään työhön (esim. kuvitukseen, ulkoasun ideointiin..)?

5. Muuta kommentoitavaa?

KIITOS PALAUTTEESTASI!